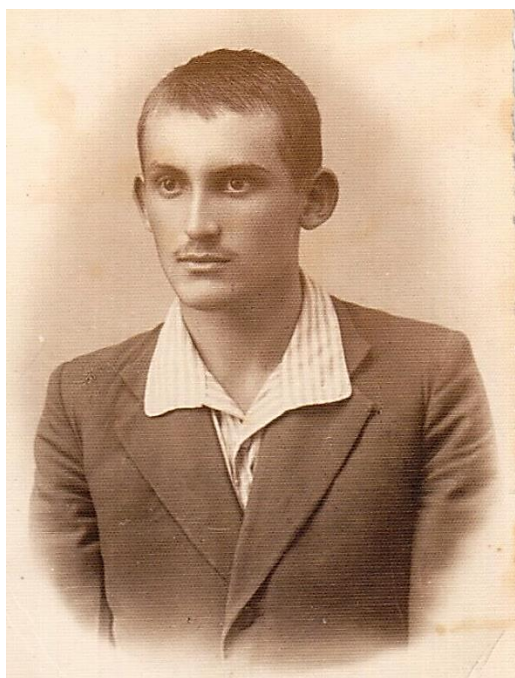

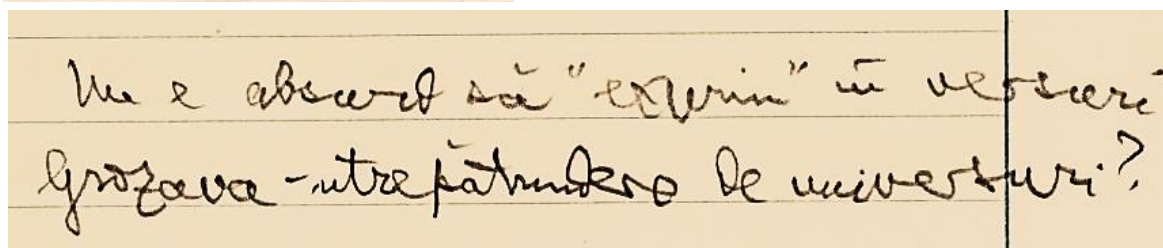
Leon Levițchi – Archive. 19

Multe și de toate

Ediție facsimil în 5 volume

Volumul 3

Editat de

C. George Sandulescu și Lidia Vianu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest. 2018

8 iunie 2018

Comunicat de Presă

Ediție online

Contemporary Literature Press,

sub auspiciile următoarelor foruri: **Universitatea din București, The British Council, Institutul Cultural Român și Uniunea Scriitorilor din România**

Anunță publicarea volumului

CENTENAR LEVIȚCHI

Multe și de toate

Ediție facsimil în 5 volume

ISBN 978-606-760-172-5; 978-606-760-173-2; 978-606-760-174-9; 978-606-760-175-6; 978-606-760-176-3

Editat de C. George Sandulescu și Lidia Vianu

Anul acesta se împlinesc 100 de ani bătuți pe muchie de la nașterea Profesorului de limbă și literatură engleză Leon D. Levițchi. ESTE CENTENARUL LEVIȚCHI.

*

Ce este Anglistica? Este pur și simplu absolut tot ce se leagă nu numai de limba, ci și de literatura engleză, în timp și spațiu (în timp, de la *Beowulf* la Harold Pinter, iar, în spațiu, de la gramatica substantivului până la lexicografie).

Ca să fii anglist adevărat, trebuie să cunoști bine nu numai literatura, ci și limba—structura limbii. Să ne gândim acum la cei care l-au precedat pe Leon D. Levițchi la conducerea științifică reală a Catedrei. Nu au fost decât trei: Dragoș Protopopescu, Ana Cartianu și Klinka—după spusele studenților, născut la Calcutta. Cum se face că niciunul dintre ei nu avea cunoștințe de structura limbii? În plus, erau toți trei specializați în porțiuni ale anglisticii: Dragoș Protopopescu—în franțuzisme, Ana Cartianu—în literatura secolului al XIX-lea, iar Klinka era un foarte bun traducător, dar numai din română în engleză. Important este de subliniat aici că Profesorul Levițchi acoperea în detaliu întreaga arie a anglisticii în sensul german al cuvântului. Aceasta este rațiunea pentru care el singur a fost deschizător de drumuri. Iată de ce el rămâne singurul și cel mai important dintre toți.

*

Nu ușor, ba chiar cu greu, reușim în sfârșit să publicăm o serie de documente private ale remarcabilului anglist mort tânăr pentru un intelectual, la numai 70 de ani (1918-1991), chiar când pusese tocul jos – terminând ultimul dicționar pe care ajunsese să-l mai scrie.

Nu avem nevoie să facem o prezentare a Profesorului Leon Levițchi, fiu într-o serie neîntreruptă de 17 preoți. Poate am avea material de publicat de zece ori mai mult decât reușim.

Să ne ajute Dumnezeu să publicăm cât mai mult, cu scopul de a întregi complexa sa personalitate. Mulțumim din inimă familiei Levițchi pentru ajutorul dat, și urăm spor cititorilor acestor străni documente.

C. George Sandulescu

Leon Levițchi – Archive (LLA)

LLA 1	Leon D. Levițchi (1918-1991)	4 decembrie 2013	http://editura.mttlc.ro//lla-1-leon-levitchi.html
LLA 2	Ironia lui Byron. <i>Teza mea de licență. 1941.</i>	2 februarie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-2-ironia-byron-teza-licenta.html
LLA 3	O întâmplare cu țigani 1955	16 februarie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-3-o-intamplare-cu-tigani.html
LLA 4	Chemarea Nordului 1937	23 februarie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-4-chemarea-nordului.html
LLA 5	Călătoriile lui Lapsus 1954	2 martie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-5-lapsus.html
LLA 6	Caietul verde. Poeme 1938-1939	9 martie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-6-poeme-1938-1939.html
LLA 7	Poeme 1944-1946	16 martie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-7-poeme-1944-1946.html
LLA 8	Subliniere lingvistică în opera dramatică a lui Shakespeare. Teză de doctorat. 1968	23 martie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-8-teza-doctorat.html
LLA 9	Inimi ruginite. Piesă în 4 acte și 1 tablou.	30 martie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-9-inimi-ruginite.html
LLA 10	Piesă fără titlu	6 aprilie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-10-piesa-fara-titlu.html
LLA 11	Visul unei nopți în miez de vară fragmente de traducere	13 aprilie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-11-visul-unei-nopti.html
LLA 12	Essay on Criticism, 118-190	20 aprilie 2018	http://editura.mttlc.ro//lla-

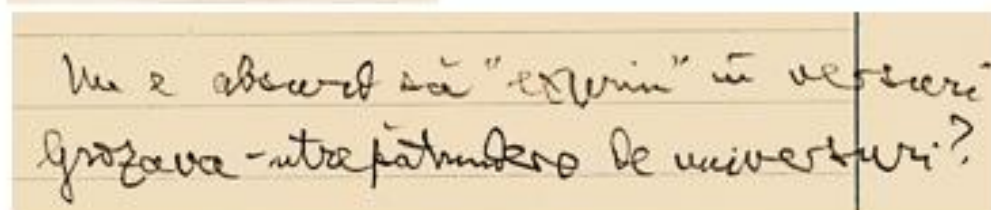
	fragmente de traducere din Alexander Pope		12-essay-on-criticism.html
LLA 13	Man la Robert Burns	27 aprilie 2018	http://editura.mttlc.ro/lla-13-man-robert-burns.html
LLA 14	Oliver Wendell Holmes (1809-1894)	4 mai 2018	http://editura.mttlc.ro/lla-14-oliver-wendell-holmes.html
LLA 15	Emisiuni Radio	11 mai 2018	http://editura.mttlc.ro/lla-15-emisiuni-radio.html
LLA 16	A Course in English Lexicology	18 mai 2018	http://editura.mttlc.ro/lla-16-english-lexicology.html
LLA 17	William Shakespeare. Material preluat în teza de doctorat. 1958-1962	25 mai 2018	http://editura.mttlc.ro/lla-17-shakespeare.html
LLA 18	Cursul Practic. 1967	1 iunie 2018	http://editura.mttlc.ro/lla-18-cursul-practic.html
LLA 19	Multe și de toate	8 iunie 2018	http://editura.mttlc.ro/lla-19-multe-si-de-toate.html

Leon Levițchi – Archive. 19

Multe și de toate

Editie facsimil în 5 volume
Volumul 3

Editat de
C. George Sandulescu și Lidia Vianu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>
The University of Bucharest. 2018

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

CONTEMPORARY LITERATURE PRESS

The online Publishing House of the University of Bucharest

Editura pentru studiul limbii engleze prin literatură

Lidia Vianu
Director

C. George Săndulescu
Executive Advisor

UNIVERSITATEA DIN
BUCUREȘTI

INSTITUTUL
CULTURAL
ROMÂN

UNIREA Scriitorilor din România

BRITISH
COUNCIL

ISBN 978-606-760-174-9

© L. Levițchi

Copertă, redactare și tehnoredactare
Lidia Vianu

Postare: Cristian Vîjea

Imaginile de pe copertă: Leon Levițchi; fragment dintr-un poem.

Contemporary Literature Press

Bucharest University
The Online Literature Publishing House
of the University of Bucharest

A Manual for the Advanced Study of *Finnegans Wake* in One Hundred and Thirty Volumes

Totalling 31,802 pages

by C. George Sandulescu and Lidia Vianu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

You can download our books for free,
including the full text of *Finnegans Wake* line-numbered, at
<http://editura.mttlc.ro/>, <http://sandulescu.perso.monaco.mc/>

Director
Lidia Vianu

Executive Advisor
C. George Sandulescu

Leon Levițchi – Archive. 19

Multe și de toate

Ediție facsimil în 5 volume
Volumul 3

Editat de
C. George Sandulescu
și
Lidia Vianu

C O N T E M P O R A R Y
L I T E R A T U R E P R E S S

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest. 2018

Cuprins

Volumul 1

Debutul poetic al lui Leon Levițchi. Decembrie 1936	p. 2
Poeme	p. 11
The Golden Book of Lev†	p. 21
Originale	p. 29
Note 1984	p. 39

Volumul 2

Autoportret	p. 2
Variante de CV	p. 13
Liste de lucrări	p. 40

Volumul 3

Referat la Teza de Doctorat a lui Ioan Aurel Preda	p. 2
Despre Traducerea Istoriei Literaturii Române de George Călinescu	p. 9
Să nu neglijăm traducerea didactică	p. 24
Raporturi sinonimice între infinitivul lung și „Gerund” în limba engleză	p. 42

Volumul 4

William Shakespeare: Cymbeline. Fragmente de traducere	p. 2
Pentru Miorita	p. 27

Volumul 5

Caiet Diverse. 1938	
Turcă	p. 4
Poeme	p. 6
Chemarea Nordului, fragmente	p. 11
Robert Burns	p. 47
Restoration	p. 50
Goethe	p. 63

Referat la Teza de Doctorat a lui Ioan Aurel Preda

1 februarie 1980

R E F E R A T

asupra dizertației Teoria poetică a romanticilor englezi de lector

Ioan Aurel Preda

Intrucât îl cunosc bine pe autorul dizertației de astăzi - s-au împlinit, iată, trei decenii și în cuprinsul lor mi-a fost student, apoi ~~colleg~~, am colaborat la elaborarea de dicționare și gramatici etc. voi menționa câteva premize cu caracter de biografie spirituală pe care le socotesc utile pentru o mai bună înțelegere a dizertației per se: remarcabilă putere de muncă și sete de cunoaștere, spirit critic și autocritic, tendințe vădite de a sonda adâncimile abisale sau cosmice, dorința sinceră de a redacta orice material planificat la modul ireproșabil, dorința nu mai puțin sinceră de a se perfecționa continuu, mai cu seamă prin informarea la zi (deși, în ultimii ani, observ o aplecare ~~exemplu~~ egală asupra contribuțiilor din secole îndepărtate - de pildă, Renașterea engleză), folosirea neabătută a dialecticii, atracția spre generalizare și abstractizare dar nu neapărat în detrimentul analizei concrete și experimentului, o conștiințiozitate manifestă până și în cele mai banale preocupări ale catedrei noastre, cu o anume predilecție pentru ceea ce este sarcină "deosebit de dificilă"; dăruirea totală cu care se consacră activităților didactice, științifice și obștești.

Nimic surprinzător, așadar, că tov. Preda și-a ales ca teză de

-2-

doctorat un subiect extrem de dificil - nici mai mult, nici mai puțin decât Teoria poetică a romanticilor englezi! - atât de dificil încât unor lucrări ale specialiștilor de peste hotare el nu a fost încă tratat satisfăcător; ^{ca un tot;} atât de dificil încât cineva aflat la periferia problemei va trece cu ușurință peste formidabila încărăatură semantică a sintagmei pe care, ca printre altele, o folosește autorul la pag.2: "a subject of such complexity"...De fapt, ~~în întreaga lucrare~~ întreaga lucrare ne convinge, pas cu pas, capitol cu capitol și subcapitol cu subcapitol, de această complexitate; mai exact, folosind o metodologie pe care o socotesc cât se poate de adecvată, autorul ~~prin~~ o încadrează sistematic ca al doilea moment al fiecărei explorări: 1. importanța explorării hățișului - sau a ceea ce romanii ar fi trecut pe hărțile literare drept hic sunt leones; 2. dificultățile, complexitățile, deci hic sunt leones; 3. echipamentul necesar pentru defrișare; 4. defrișarea și ieșirea la lumină sau ~~lumină~~ în sporadice luminișuri.

Scopul lucrării, așa cum ne arată tov. Preda, este "de a examina teoria poetică romantică din Anglia în cadrul relației sale cu concepția despre lume a romanticilor și, pe de altă parte, în cadrul interdeterminării diferitelor sale componente". (p.2) Iar acest scop a fost condiționat și de faptul că ^{deși/} "în ultimii aproximativ 50 de ani ideile literare și estetice ale romanticilor englezi au stîrnit un interes considerabil", ~~dar~~ accentul a fost pus pe lucrările poeților și eseistilor individuali, au fost elaborate puține studii de sinteză, iar în acestea "abordarea a fost de regulă monografică, nu tematică". (p. 1). Implicit, importanța subiectului ales este reverberată în titlurile capitolelor: imaginea romantică despre univers (12-104), poetul (105-129), facultatea creatoare (130-181), natura și valoarea poeziei (182-238), funcția poeziei (239 -250); bibliografia și notele (251 -330). Trec peste subcapitole, cât se poate

și ele/ -3- /ale unui referat)
de relevante ca importanță (ar însemna să depășesc numărul de pagini

Hic sunt leones: poeții Blake, Wordsworth, Coleridge, Byron, Shelley, Keats și eseistii Hazlitt și Quincey. Înainte de a citi lucrarea tov. Preda, mă gândeam că nu ar fi trebuit lăsați de o parte Walter Scott poetul și, poate, Charles Lamb eseistul; dar după ce am citit-o, mi-am dat seama că includerea lor în listă ar fi reclamat capitole în plus și de importanță, totuși, secundară. Cît privește natura dificultăților, voi aminti, printre altele: contradicțiile dintre enunțurile teoretice ale aceluiași scriitor (de pildă Blake, p. 51-52, Wordsworth, p. 120 etc.), contradicțiile dintre teoria și practica poetică, caracterul eterogen al atitudinilor, semnificațiile greu de deslușit ale unor termeni folosiți de către romanticii ~~amintiți~~ avuți în vedere, lipsa unui manifest-program atotcuprinzător și coerent (prefața la Lyrical Ballads sau Defence of Poetry nu se pot, totuși, compara cu Essay on Criticism și, aș zice, nici măcar cu programul literar-estetic al unui Ben Jonson), inducerile în eroare ale bibliografiei critice de la 1832 încoace etc.

Echipamentul necesar pentru defrișare? Tov. Preda folosește un adevărat arsenal de arme de atac și apărare, o magazie de unelte și instrumente de lucru de mare preință, un laborator științific din care nu lipsesc nici balanțele fine, nici eprubetele perfect sterilizate; și, trebuie neapărat să adaog, excelente seismografe ale sensibilității poetice (în consonanță cu definiția pe care Wordsworth o dă poetului: "un om ca toți oamenii, înzestrat cu mai multă sensibilitate" - de fapt, more lively sensibility; iată un exemplu de dificultate pentru interpreți și traducători...). Cultură și lectură de dimensiuni vrednice de invidiat, putere de sinteză și analiză, absența automulțumirii (ba, aș zice, o anumită tendință către propoziția auto-dubitativă), logică și coerență, trafic intens între particular și general; și câte altele. Dar, să nu uit: claritatea expunerii - mai ales pentru că este vorba de probleme neclare, neclare formulate și neclare rezolvate - es war nicht Nacht, es war nicht Tag, cum citim ~~într-o~~ într-o saga; și,

-4-

iarăși, mai ales pentru că acum câteva decenii cristalizările de aș
tăzi nu se puteau întrevădea cu deosebită claritate.

Rezultatul - defrișarea? Ar fi fost multe lucruri bune de
spus aici. Condensat, le-aș rezuma în cuvintele: iată o lucrare de
doctorat care poate sta cu cinste alături de cele mai de seamă lu-
crări teoretice din țară și de peste hotare ;~~X~~ o lucrare care face
cinste ~~agglisticii~~ agglisticii române. Lipsa de spațiu mă împiedică din nou să
intru în amănunte, dar sînt îndreptățit să semnalez, printre altele~~X~~
(ilustrările au un caracter linear): în absența unui "program", pu-
tem vorbi despre o dominantă a teoriei romantice engleze (p.7); nu
există "mai multe romantisme", cum afirmă Lovejoy, ci "o unitate a
modalității și simțirii romantice~~XXXXXXXX~~ în cadrul diversității"
(p.7); și romanticii englezi cred în reguli, dar nu le vor impune di-
afară (p.14); atitudinea fermă față de pozițiile lui William Wim-
sath, Cleanth Brooks și, pe de altă parte, ale lui George Watson (p.
15); pentru a ne forma o imagine cît de cît completă a teoriei ro-
mantice engleze privind poezia trebuie să ținem seama de tot ma-
terialul recuperat - text ~~tipic~~ tipic teoretic, text poetic, note, frag-
mente etc. (p.19); tov. Preda acordă o deosebită importanță abor-
dărilor din punct de vedere evolutiv (p.29); o trăsătură dominantă
a romanticilor englezi este năzuința către "unul întreg și nedespă-
țit" (așa interpretez eu formula engleză "oneness and wholeness")
(p. 30); una din problemele centrale ale romanticilor a fost intui-
ția (p.40); toți romanticii discutați de tov. Preda au studiat filo-
zofia (p.40); deosebiri fundamentale dintre neoclasici și roman-
tici (întreg capitolul III); concepția romanticilor englezi cu pri-
vire la inevitabilitatea schimbărilor din viața socială (p.50); im-
portanța pentru progres a luptelor dintre contrarii (p.50 - i-am
sugerat tov. Preda să ia în considerare și influența lui Shakespeare
cu opozițiile ~~sale~~ ideatice și formale); dezideratul romantic al

-5-

"reintegrării" (p.54 et seq.); modul în care deduce din versurile lui Keats teoria romantică a acestui poet; sistematizarea materialului, excelentă (p.57-58); prezentarea și interpretarea panteismului romantic (p.59-78); ideea că la James Thomson, natura externă era doar un obiect al adorării, pe câtă vreme la Wordsworth este vorba despre o înrudire intimă între natura externă și om (p.80 et seq.); concepția elitistă despre poet (p.107) - cu excepția lui Wordsworth; concepția lui Coleridge și Keats asupra lui Shakespeare (p.110 et seq.); trăsătură fundamentală a preromanticilor englezi: pătrunderea în lumea esențelor (p.119-121); viziunea lor asupra viitorului (p.121); importanța empatiei (p.122-124) și a iubirii ca fapt ontologic dar care conduce la faptul estetic (p.125); proiectarea sufletului omenesc în univers și pierderea identității (p.126-129); metafore romantice esențiale: oglinda, harfa eoliană, rîul, abisul, peștera, mina (personal, aș fi adăugat și doma, "hala") (p.130-132); izvoarele frumosului: a) spiritul uman (Coleridge); b) realitatea obiectivă a lumii naturale (Byron, Keats); c) ceea ce este "pe jumătate zărit, pe jumătate creat" (Wordsworth); d) realitatea spirituală (Wordsworth, Shelley, Blake) X (p. 133-135); "eresul patetic" la romanticii englezi (p.136); discutarea în adîncime a imaginației primare și secundare a lui Coleridge (p.141 et seq.); analiza unui citat din Coleridge despre "poezie ca o împăcare a contrariilor" (p.150-152); rolul pasiunii (p.156); interesul pentru simbol al lui Coleridge (p.160 et seq.); atitudinea critică față de Newell Ford în legătură cu "empyrean reflection" a lui Keats (p.165-166); rolul plăcerii în procesul de elaborare poetică (p.173 et seq.); discutarea pe larg a punctelor de vedere mimetic, pragmatic, expresiv și obiectiv propuse de Abrams (p.182-184); prezența poeziei în proză (p.185); primatul conținutului asupra formei (p.191-192); teoria mimetică văzută prin prisma obiectului mimat (p.203 et seq.) X etc.

-6-

Ținând seama de valoarea lucrării tov. Preda, nu voi aminti aici unele remarci de amănunt pe care le-am făcut pe textul dactilografiat; ele nu au nici măcar caracterul de penumbră. Totuși, nu ~~am~~ pot trece sub tăcere o observație cu caracter - după mine - major: tezele pe care le-am prezentat în chip de ilustrări mai sus sînt contribuții originale ale autorului - și originalitatea lor reiese fie din context, fie din propriile mele deducții; întrucît însă sînt după credința mea, și alte aspecte originale, de ce nu sînt subliniate ca atare? Modestia exagerată poate fi interpretată ~~de~~ greșit de către indiferenți sau, dimpotrivă, de către neprietenii acestora.

Și închei, nu fără grabă, că sînt întru totul de acord ca ~~teza~~ ~~teza~~ teza tov. Preda să fie admisă spre susținere orală, ~~iar~~ și opinez ca/ domnia sa să capete binemeritul titlu de doctor în științele filologice.

Prof.dr. Leon D. Levițchi

București, 1 februarie 1980.

Despre

**Traducerea Istoriei Literaturii Române
de George Călinescu**

5 decembrie 1984

Mult stimate Domnule Filip,

Data fiind marea întârziere cu care corespondența București-Milano ajunge la destinație, mă grăbesc să vă transmit întreastfel sărbătoreștile urări de Crăciun și Anul Nou ale mele personal și ale întregii mele familii, începînd cu "a mea soață: sănătate, voie bună, putere de muncă și pace!

x

(*minus pag. 1063-1124 reviz. 2*) Am efectuat ambele tipuri de corecturi la materialul respectiv și de mine-poipline ne apucăm de "noul val" (cam 300 pag.). După cum puteți vedea și Dvs., corecturile sînt "firești" - mai ales dacă ținem cont și de natura dificilă a textului (mai ales acolo unde apar literele mici!)

Așa cum v-am spus și la telefon, problema nr. 1 este cea a ghilimelelor. Le-am redus în măsura în care a fost posibil, totuși au mai rămas negrăit de multe; atît de multe încît nu le-am corectat decît sporadic - altfel nu aș fi fost în stare să fac corectura de fond. Este foarte important ca a) pe de o parte, Corina să nu mai folosească semnele «...» în materialul pe care îl va dactilografia în continuare; b) pe de alta, cînd face corectura a 2-a, să urmeze cu strictete vechile mele indicații și anume:

- tot ce este citat se pune între "ghilimici", numai și numai de tipul '....' ("mnemotehnic", 6-9), iar atunci cînd între acestea este intercalat un alt citat, acesta din urmă se pune între "...." ("mnemotehnic", 66-69);

- atît "ghilimicile" cît și "ghilimelele" (66-69) nu se pun după virgulă sau punct, ci înaintea acestora, de exemplu:

'Yes,' he said, 'you are right.'

- dacă citatul se încheie cu două puncte(:) sau punct și virgulă (;), acestea se pun după semnele citării (sînt cazuri destul de rare).

-3-

camionul respectiv a fost furat cu toată marfa încărcată, în Italia. Ni s-a spus că firma furnizoare (Butangaz) trebuie să facă o reclamație la firma ce urma să transporte marfa (respectiv SIGMA) pentru despăgubiri acolo, la Milano - sperăm că dl Antonio a reținut recipisele de expediere și că suma returnată va acoperi costul real al "sobiței" și al detergentului expediat. ~~XX~~ Să adaug că Dna Magherescu nu a primit nici o înștiințare - probabil că sobița dumneai (și detergentul) au plecat cu o altă mașină!?

X

Iertați-mă, am omis o remarcă privitoare la "Indicele alfabetic" de la finele lucrării, pag. 931 și urm. Indicele va rămâne așa cum este, dar poate fi bătut la mașină și cules numai după ce se va fi definitivat paginajul pentru textul tradus (pentru că, evident, va fi alta decât cea dată de autor). Titlul "Indice alfabetic" etc. va fi tradus astfel:

I N D E X

(Romanian and foreign writers and artists, either mentioned or alluded to in cited works; literary ~~matters~~ publications and matters)

...urmează lista alfabetică.

Cu cele mai bune urări,

Al Dvs.

-2-

Data fiind situația actuală a textului tradus și cules și tru a preîntîmpina greșelile legate de "semnele citării", i-aș propune Corinei să procede așa cum am procedat eu la primele 2 pagini din fiecare tip de corectură (corectura 1, corectura 2), adică să noteze mai întîi, rînd cu rînd, greșelile cu creionul (roșu etc.) pe margine, ca după aceea să reia paginile la mașină. Cred că numai în felul acesta putem obține un bun de "multiplicat" mulțumitor!

O altă remarcă: nu au fost trecute toate "steluțele" - drept și/ care le-am notat pe margine chiar acolo unde au fost introduse (nu extrem de mulțumitor, printr-un semn cam mic); de asemenea, nu mai știu cum s-au rezolvat semnele de paragraf (§ - așa trebuiau să fie aici într-un caz &!), dar ele trebuie să apară cumva, evident unitar.

Nu am tradus tabla de materii pentru că nu am avut la îndemîn ultimele formulări (am modificat cîteva chiar la Milano și, deci, nu am avut decît titlurile inițiale din copiile mele), dar cred că problema se poate rezolva din punct de vedere "fotocompoziție" prin luarea în considerare a Tablei de materii din originalul românesc (dimensiunile vor fi cam aceleași).

x

Vă trimit o primă listă de adrese pentru virtualii beneficiari - cumpărători ai lucrării; o primă listă, pentru că trag nădejde să o completez prin cunoșcuți (fiind absorbit de corectură, nu m-am putut ocupa de problemă mai "extins"). Cred că și mulți români din țară ar dori să o cumpere (cum? - nu am știut încă să le spun cîm m-au întrebat).

x

Noi sîntem bine, sănătoși. Frigul nu a fost pînă acum prea urficios; dar speranța de a primi sobița butanică (pentru care Vă mulțumim mult) a căzut pentru că, așa cum ne-a anunțat ROMTRANS,

-4-

Listă de persoane și instituții (biblioteci) care ar putea
arăta interes pentru Istoria literaturii de Călinescu:

1. Prof. Dr. Bernard Goldman, Wayne State University Press,
Detroit, Michigan 48202, USA

(e. important! contra procentaj, dispus să distribue etc.)

2. Prof. Donald Herdeck, Three Continents Press,
1346 Connecticut Avenue,
New York, suite 224, Washington D.C. 20036

(f. important - ca mai sus)

3. Prof. Rodica Boțoman, Ohio State University, Dept of Slavic
and East-European Languages and Literatures
1841 Millikin Road, Columbus, Ohio 43210, SUA

4. University Dept of Slavic Languages and Literatures
Gwinelle Hall, Room 5401
University of California Berkeley
Elena Stamatescu 94704

5. YEARBOOK OF ROMANIAN STUDIES

Editor Paul Teodorescu

7 John Circle

4 Salinas California 93905, USA

XXX Biblioteci:

6. The Main Library, Monash University Clayton,
Victoria 3168, Australia

7. The Library of the University of Adelaide, Australia

8. " " " " of Paris, Sorbonne, France

9. Idem, of Aachen, Bundesrepublik

10. Idem, of Toronto, Ontario, Canada

11. Idem, of Perugia, Italy.

12. Idem, of Köln, Bundesrepublik.

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest. 2018

-5-

12. Idem, of Cambridge, England.
13. Idem, of Oxford, England.
14. Idem, of London, England.
15. Idem, of München, Bundesrepublik.
16. Idem, of Edinburgh, Scotland.
17. Idem, of Liverpool, England.
18. Idem, of the Free University of Brussels, Belgium.
19. Idem, of the State University of Gent, Belgium.
20. Idem, of Graz, Austria.
21. Idem, of Göttingen, Bundesrepublik.
22. Idem, of Upsala, Sweden.
23. Idem, of Sheffield, England.
24. Idem, of Hamburg, Bundesrepublik.
25. (f. important, au și studenți la română!) - Idem, of Binghamton, New-York, USA
26. Idem, of Essen, Bundesrepublik.
27. Idem, of Lausanne, Switzerland.
28. Idem, of Zürich, Switzerland.
29. Idem, of Bochum, Bundesrepublik.
30. Idem, of Turku, Finland.
31. Idem, of Sussex, England.
32. Idem, of Dublin, Ireland.
33. Idem, of Copenhagen, Denmark.
34. Idem, of Oslo, Norway.
35. Idem, of Padua, Italy.
36. Idem, of Rome, Italy.
37. Idem, of Bonn, Bundesrepublik.
38. Idem, of Tübingen, Bundesrepublik.
39. Idem, of Helsinki, Finland.
40. Idem, of Venice, Italy.

-6-

41. Idem, of Lille, France.
42. Idem, of Athens, Greece.
43. Idem, of Aberdeen, Scotland.
44. Idem, of Cairo, Egypt.
45. Idem, of Leeds, England.
46. Idem, of York, England.
47. Idem, of Uppsala, Sweden.
48. Idem, of Heidelberg, Bundesrepublik.
49. Idem, of Bergen, Norway.
50. Idem, of Lund, Sweden.
51. Idem, of Zagreb, Jugoslavia.
52. Idem, of Beograd, Jugoslavia.
53. Idem, of Frankfurt-am-Main, Bundesrepublik.
54. Idem, of Vienna, Austria.
55. Idem, The American Institute for Foreign Trade, Phoenix, Arizona, USA
56. American International College, Springfield, Massachussetts, USA
57. Arkansas Baptist College, Little Rock, Arkansas, USA
58. The Asbury Theological Seminary, Wilmore, Kentucky, USA
59. Augustana College, Rock Island, Illinois, USA
60. Library of the University of Baltimore, Baltimore, Maryland, USA
61. Of Baptist Bible College, Denver, Colorado, USA
62. Belmont College, Nashville, Tennessee, USA
63. Library of Benjamin Franklin University, Washington, D.C., USA
64. Idem, of the City University of New York, USA.
65. Idem, of Bethel College, North Newton, Kansas, USA
66. Idem, of Bishop/College, Dallas, Texas, USA
67. Idem, of Bloomsburg State College, Bloomsburg, Pennsylvania, USA

-7-

68. Idem, of Boston University, Boston, Massachusetts, USA
69. Idem, of the University of Bridgeport, Bridgeport, Connecticut, USA
70. Idem, of Butler University, Indianapolis, Indiana, USA
71. Idem, of the California Institute of the Arts, Los Angeles, California, USA
72. Idem, of the San Francisco California State University, California, USA
73. Idem, of the Catholic University of America, Washington, D.C., USA
74. Idem, of the Central College, Pella, Iowa, USA
75. Idem, of the University of Chattanooga, Chattanooga, Tennessee, USA
76. Idem, of the Chicago Academy of Fine Arts, Chicago, Illinois, USA
77. Idem, of the Chicago State University, Chicago, Illinois, USA
78. Idem, of the Chicago Theological Seminary, Chicago, Illinois, USA
79. Idem, of the Cleveland Institute of Art, Cleveland, Ohio, USA
80. Idem, of the Columbia University in the City of New York, New York, New York, USA
81. Idem, of the University of Connecticut, Storrs, Connecticut, USA
82. Idem, of Cornell University, Ithaca, New York, USA
83. Idem, of the Grosier House of Studies, Fort Wayne, Indiana, USA
84. Idem, of the Dallas Christian College, Texas, Dallas, USA
85. Idem, of the University of Delaware, Newark, Delaware, USA
86. Idem, of the University of Detroit, Detroit, Michigan, USA
87. Idem, of Dillard University, New Orleans, Louisiana, USA
88. Idem, of the University of Dubuque, Dubuque, Iowa, USA
89. Idem, of the Dunbarton Collegy of Holy Cross, Dunbarton, Washington, D.C., USA
90. Idem, of East Carolina University, Greenville, North Carolina, USA
91. Idem, of the Eastern Illinois University, Charleston, Illinois, USA
92. Idem, of Elon College, Elon College, North Carolina, USA
93. Idem, of Emerson College, Massachusetts, USA
94. Idem, of Free Will Baptist Bible College, Nashville, Tennessee, USA

-8-

95. Idem, of Furman University, Greenville, South Carolina, USA
96. Idem, of The General Theological Seminary, New York, NY, USA
97. Idem, of Georgetown University, Georgetown, Kentucky, USA
98. Idem, of the George Washington University, Washington, D.C., USA
99. Idem, of the Georgia State College, Atlanta, Georgia, USA
100. Idem, of Hamline University, St. Paul, Minnesota, USA
101. Idem, of Harvard University, Cambridge, Massachusetts, USA
102. Idem, of the Holy Trinity Orthodox Seminary, Jordanville, NY, USA
103. Idem, of Huntington College, Huntington, Indiana, USA
104. Idem, of the Idaho State University, Moscow, Idaho, USA
105. Idem, of the Illinois State University, Normal, Illinois, USA
106. Idem, of the Indiana State University, Terre Haute, Indiana, USA
107. Idem, of the Indiana University of Pennsylvania, Indiana, Pennsylvania, USA
108. Idem, of Indiana University, Bloomington, Indiana, USA
109. Idem, of the University of Iowa, Iowa City, Iowa, USA
110. Idem, of John F. Kennedy University, Martinez, California, USA
111. Idem, of John Hopkins University, Baltimore, Maryland, USA
112. Idem, of Kansas State Teachers College, Emporia, Kansas, USA
113. Idem, of Kentucky State University, Frankfort, Kentucky, USA
114. Idem, of University of Kentucky, Lexington, Kentucky, USA
115. Idem, of Layton School of Art, Milwaukee, Wisconsin, USA
116. Idem, of Long Island University, Brooklyn, New York, USA
117. Idem, of the University of Maine, Orono, Maine
118. Idem, of Marygrove College, Detroit, Michigan, USA
119. Idem, of University of Maryland, College Park, Maryland, USA
120. Idem, of the University of Massachusetts, Amherst, Massachusetts, USA
121. Idem, of the Memphis Academy of Arts, Memphis, Tennessee, USA

-9-

122. Idem, of Miami University, Oxford, Ohio, USA
123. Idem, of The University of Michigan, Ann Arbor, Michigan, USA
124. Idem, of the Michigan State University, East Lansing, Michigan, USA
125. Idem, of Midwestern University, Wichita Falls, Texas, USA
126. Idem, of the Minneapolis School of Art, Minneapolis, Minnesota, USA
127. Idem, of the University of Mississippi, University, Mississippi, USA
128. Idem, of the University of Montana, Missoula, Montana, USA
129. Idem, of the National College of Education, Evanston, Illinois, USA
130. Idem, of the New School for Social Research, New York, NY, USA
131. Idem, of the State University of New York, Albany, NY, USA
132. Idem, of ~~the~~ Northeastern University, Boston, Massachusetts, USA
133. Idem, of ~~the~~ Northwestern University, Evanston, Illinois, USA
134. Idem, of Oklahoma State University, Stillwater, Oklahoma, USA
135. Idem, of Oregon State University, Corvallis, Oregon, USA
136. Idem, of Ottawa University, Ottawa, Kansas, USA
137. Idem, of the University of the Pacific, Stockton, California, USA
138. Idem, of the Pacific States University, Los Angeles, California, USA
139. Idem, of the University of Pennsylvania, Philadelphia, Pennsylvania, USA
140. Idem, of the Philadelphia College of Art, Pennsylvania, USA
141. Idem, of Princeton University, Princeton, New Jersey, USA
142. Idem, of University of Rhode Island, Kingston, Rhode Island, USA
143. Idem, of University of Richmond, Richmond, Virginia, USA
144. Idem, of Rockefeller University, New York, NY, USA
145. Idem, of Samford University, Birmingham, Alabama, USA
146. Idem, of the University of San Diego, San Diego, California, USA
147. Idem, of Seattle University, Seattle, Washington, USA
148. Idem, of Suffolk University, Boston, Massachusetts, USA
149. Idem, of Temple University, Philadelphia, Pennsylvania, USA
150. Idem, of the University of Texas, Austin, Texas, USA

-10-

- 151. Idem, of The University of Toledo, Toledo, Ohio, USA
- 152. Idem, of Urbana College, Urbana, Ohio, USA
- 153. Idem, of Washington State University, Pullman, Washington, USA
- 154. Idem, of Western Michigan University, Kalamazoo, Michigan, USA
- 155. Idem, of Wright State University, Dayton, Ohio, USA
- 156. Idem, of Yale University, New Haven, Connecticut, USA
- 157. Idem, of Youngstown State University, Youngstown, Ohio, USA

Cunoscuti de ai mei sau ai familiei:

- 158. Alina Guidazzi, profesoară, Via Amerigo Vespucci 2, Cològno Monzese, Milano, Italia
- 159. Elena Balanean, 1433 N. Detroit St., Flat 5, Los Angeles, California 90046, USA (în plus, cunoaște foarte mulți români din Los Angeles)
- 160. Prof. Kurt Kheil, Leopoldstrasse 49, 7500 Karlsruhe, Bundesrepublik
- 161. Mona Modiano - Arkans, 1953 26th Avenue East, Seattle, Washington 98112, USA
- 162. Magdalena Fotescu, Albersburg 20 4952 PORTA Westfalia Minden, Bundesrepublik
- 163. Eugen Weber, 11579 Sunset Boulevard, Los Angeles 49, California, USA
- 164. Dr. J.W. Scott, French Dept, The University of Southampton, 5095 N H, England

PUBLISHER'S FOREWORD

CĂLINESCU IN SHAKESPEARE'S LANGUAGE

Written with the impetuosity of youth but also with the wisdom of mature years, the present literary history has in the course of time secured ^{for itself} the power ~~XX~~ of a document and the prestige of a national epic. It has no rival in East-European ~~xxxxxxxx~~ culture and does not rank below similar works published in the West. Nothing less than a conspiracy ^{accompanied} ~~obscured~~ its publication in 1941, stubborn silence surrounded it during World War II, and immediately after, under foreign occupation and under Draconian ideological laws, G. Călinescu's History of Romanian Literature from its Origins to the Present Time fell into the category of "prohibited books" and was stowed away in the secret compartment of the archives.

In accordance with the moral imperative "a country is not free in which outstanding creators are ostracized", a process of reassessing masterpieces has taken place in the last two decades with the result that, among other things, Călinescu's famous "history" has been reedited in Romania after being printed abroad by the Nagard Publishing House. A comparison between the two editions (Nagard and Minerva) will reveal the author's laboriousness, certain hesitations and immaterial changes of attitude, useful details by the side of unfortunate deletions. The commentators of the two editions have dealt with them extensively, some in a rigorously scientific spirit, others with lenience and compliance. We have preferred to publish the first edition, written without constraints and very little under the heavy pressure of the times, it being the closest expression of the author's intentions and conceptions; and it is in this form that we reproduce it in English for specialists

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>
The University of Bucharest. 2018

-2-

within/

all over the world and for readers ~~of~~ the Anglo-Saxon space.

Outstripping by its structure both the experience of a scholar life and the level of ~~a~~ a generation of unprecedented vigour, G. Călinescu's History of Romanian Literature has capitalized on the investigations of such creators of literary ~~works~~ ^{currents} as Maiorescu, ~~E~~ Ibrăileanu, and Lovinescu, as well as on the contribution of historians like Iorga and Părvan, its aim being to outline the remote horizons of the Romanian nation, to define the riddle and obsession of its origins (from Cantemir to Eliade) and to voice the passion of Romanian culture for history, truth and justice, for originality and creative spirit. But a people's psychology and biography are not the only ~~to~~ concern of the History of Literature; it lays equal emphasis on certain permanent tendencies, often mentioned - in the present case - in the works of ancient authors who pointed out the determination with which European civilization was defended by the Thracians, the most numerous people in the world after the Indians, by the Getae, the bravest and fairest of all Thracians (Herodot), the value of the monotheistic faiths of Zamolxes, man, king and god, the superiority of Thracian physicians, who, according to Plato, tried first to heal the soul and then the body, etc. ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ Although some important works (such as the poems which Ovid wrote at Tomis in the Getic language, Trajan's description of ~~his~~ his Dacian campaign) have not ~~survived~~ ^{to us but/} been handed down, they are echoed in folklore, an incredibly rich folklore, which ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ ^{XXXXXXXXXXXX} refers to outstanding personalities of classical antiquity (Darius, Alexander the Great, Lysimachus, Dromichaetes, Decebalus, Trajan), beliefs and traditions, poems and fairy-tales, allegories and historical testimonies.

Although G. Călinescu's interpretations are personal, and often at odds with the current opinions of literary criticism, his

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest. 2018

-3-

History of Romanian Literature evinces, besides balance and synthesizing power, an exceptional aptitude for classifying authors according to ages, trends and literary periods. By finely drawn analyses and comparisons with phenomena and processes characteristic of great cultures, G. Călinescu establishes a varied gamut of relations and interactions between Romanian literature and other European literatures, proving convincingly the Romanians' capacity to approach and treat themes of wide scope and remarkable profundity, the most significant illustration being Eminescu, a poet vying in height and force with Goethe, Byron, Leopardi or Baudelaire.

The authors are not cut off from their spiritual environment, from their geographical and historical background, and Călinescu's portraiture makes of biography a characterization of the author, a way of justifying the most specious ingredients of a literary work. As between characters and author there is an indestructible connection, the literary historian often picks out nuances discernible in the age and in the biographical event yet absent in creation. Prototypes of the 'Romanian' appear not only in such works as Memories of My Boyhood by Ion Creangă, Ion by Liviu Rebreanu, The Hatchet by Mihail Sadoveanu, but also in Caragiale's theatre with 'antiheroes' or in written fairy-tales. The literary historian's participation in the narrative dedicated to Romanian spirituality is so intense that he sometimes seems to be haunted by the idea of "completing" – by negation, to examine the unseen side of a literary work, to confront intention with achievement and reality with sheer imagination.

In all its stages Romanian literature has produced masterpieces worth comparing with similar creations in other literatures, but the most eloquent ~~literary~~ period is the present one, when world literature has received ~~from xxxxxxxx~~ the indisputably

-4-

valuable Romanian contributions of Mircea Eliade, known by his history of religions and by his realistic-fantastic prose, of Eugen Ionescu, promoter of the theatre of the absurd, of Emil Cioran, an essayist who has devoted all his works to the decline of the West or Ștefan Lupășcu, a philosopher throwing new lights on contemporary art and thought, etc. These creators crossed the national frontiers long ago and are now integrated in other literatures. In fact, the literary migration is in full sway and upwards of three hundred Romanian writers ^{living abroad} (most of them, naturally, of no significant performance) express their thoughts and feelings in verse, prose, confessions, or essays, written either in Romanian or in languages of adoption. What is concerned here is not only a Romanian literary school but also the spiritual vigour of a people struggling for survival in an age where the superpowers treat small countries as satellites forced to rotate in improper orbits which expose them to censorship and disparagement.

Never more than at present has a literary history proved to be of greater use in defining the spirit of a people and in asserting its right to exist, its civil rights and liberties. Appearing for the first time in a foreign language, under the aegis of the Drăgan European Foundation and of UNESCO, G. Calinescu's impressive work makes of its author a man predestined to present to the world both the ^{tragedy} ~~tragedy~~ of a culture dressed in too national a garb and the ^{tragedy} ~~tragedy~~ of a people from which Europe expects not gifts but only sacrifices.

Iosif Constantin Drăgan

Rome, 15 January 1987

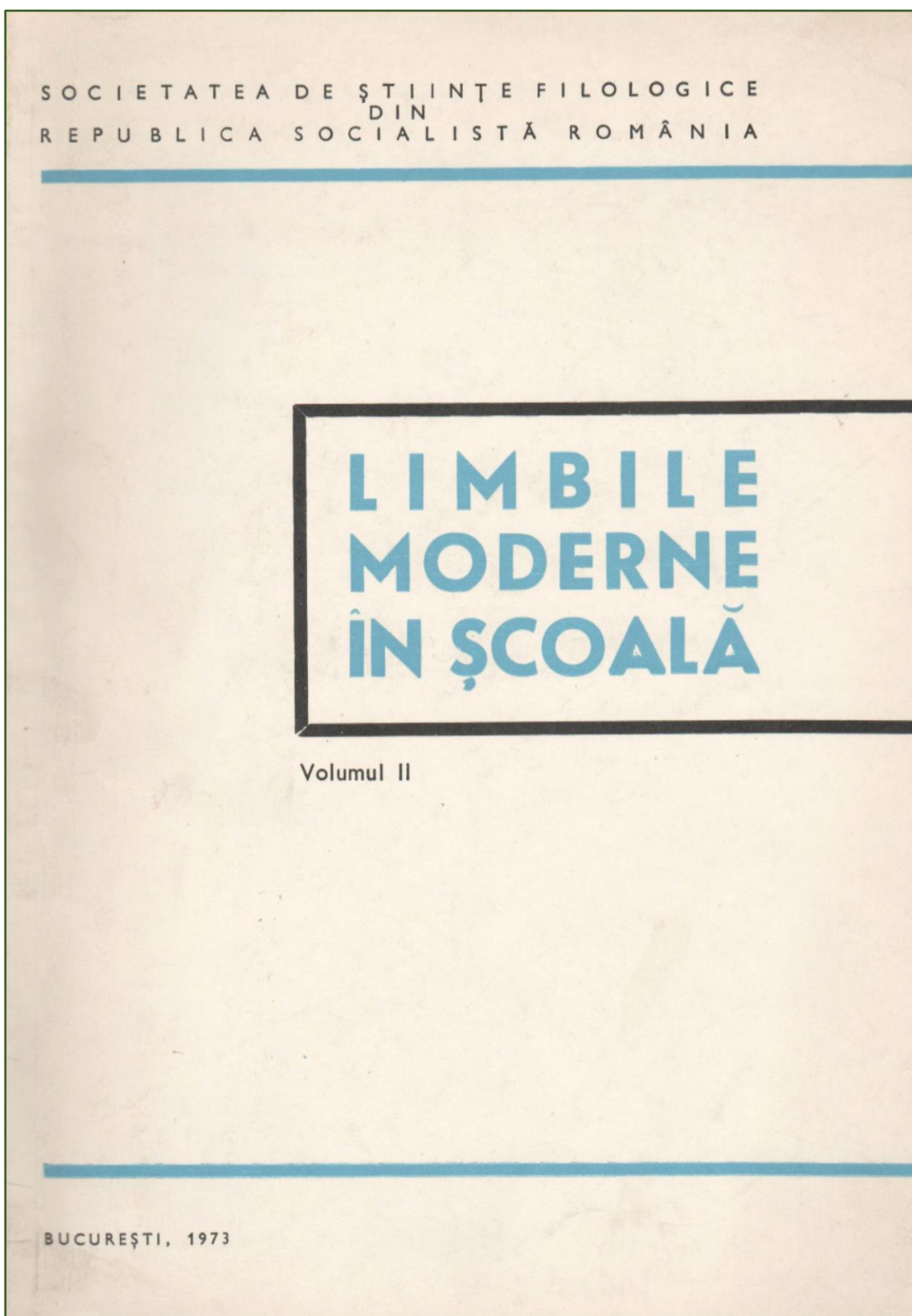
CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest. 2018

Să nu neglijăm traducerea didactică

Volumul II

BUCUREȘTI, 1973

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE FILOLOGICE
DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

LIMBILE MODERNE ÎN ȘCOALĂ

Vol. II

BUCUREȘTI — 1973

LIMBILE
MODERNE
ÎN ȘCOALĂ

Volumul al II-lea
din

„LIMBILE MODERNE ÎN ȘCOALĂ“

APARE SUB EGIDA SOCIETĂȚII DE
ȘTIINȚE FILOLOGICE DIN R. S. ROMÂNIA
CU SPRIJINUL URMĂTORULUI COLECTIV:

ION BRĂESCU, ALEXANDRA CUNIȚĂ, VIORICA
DEMETRESCU, ADRIAN NICOLESCU,
ALEXANDRU ROMAN, VICTOR VASCENCO,
SZÁBO ZOLTAN.

SUMAR

I. Din lucrările sesiunii „Predarea limbilor moderne în liceele și institutele cu profil tehnic”

LUDMILA FARCAȘ,
ZINA GUȚU,
STELUȚA CIUNGAN,
TATIANA RUDNER

Problemele predării limbilor străine în Institutul Politehnic București 13

OLGA GALAȚANU

Predarea „vocabularului de specialitate” în Școala de specializare postliceală de stenodactilografie, secretariat și comerț exterior 17

II. Metodica predării limbilor moderne

→ LEON D. LEVIȚCHI
TEODORA CRISTEA

Să nu neglijăm traducerea didactică..... 27

Utilizarea schemelor logice în predarea gramaticii unei limbi străine 38

EDITH TAUBERG și
TATIANA MALIȚA

Observații cu privire la adaptarea morfologică a substantivelor rusești de origine franceză.... 48

ANA FRAI

Elipsa și alte construcții similare 54

LUCIAN RAȘCĂ

Procedee moderne de transmitere și asimilare de către elevi a materialului lexical francez..... 63

FELICIA SILVA

Experiment de evaluare a cunoștințelor de limba engleză prin metoda testării 68

MIOARA ZDRAFCOVICI

Lecția de franceză cu suport vizual la clasele de debutanți 78

ALFRED HÎRLĂOANU

Considerații asupra analizei contrastive în raport cu metoda comparativ-istorică și învățămîntul limbilor străine 87

DOINA SANDU

Unele aspecte ale predării limbilor străine adulților 93

DORA TRĂISTARU și
MARIA EMANDI

Folosirea „verfixului” la orele de limba franceză 101

3

III. Analize de text

RODICA MIHĂILĂ	William Butler Yeats: <i>Lapis Lazuli</i>	107
MIHAELA VOICU	Jean Giraudoux: <i>La guerre de Troie n'aura pas lieu</i>	111
ERZSÉBET DOMBI	Probleme actuale ale analizei operei literare în lumina cercetărilor din R.P. Ungară	115

IV. Recenzii

ANDRÉ PHAL și colectiv, Vocabulaire général d'orientation scientifique (Maria Brăescu); MARCEL DE GRÈVE, FRANS VAN PASSEL, Lingüística y enseñanza de lenguas extranjeras (Domnița Dumitrescu); CARLOS A. CASTRO ALONSO, Didáctica de la lengua española (Domnița Dumitrescu); * * * Russkij jazyk dlja vsech (Elena Iosub); * * * Russkij jazyk, dvuchmesjačnyi bjulleten' (M. Gheorghiu, S. Waimberg); * * * Zielsprache Deutsch (Alexandru Roman); * * * Deutsch 2000 (Alexandru Roman)	121
--	-----

V. Cronică

Din activitatea științifică și metodică a filialelor S.S.F. în 1972; VICTOR VASCENCO, Slavistica franceză în contextul învățămîntului limbilor străine; SIEGFRIED WOLF, Sesiunea științifică <i>Predarea limbilor moderne în liceele și institutele cu profil tehnic</i>	143
--	-----

**Metodica predării
limbilor moderne**

SĂ NU NEGLIJĂM TRADUCEREA DIDACTICĂ

LEON D. LEVIȚCHI

I

Într-un moment în care extravaganțele au luat cu asalt buna comunicare lingvistică și studiul acesteia și au făcut din ele niște grădini neplivite, ideea că o limbă străină se poate învăța cu folos și prin mijlocirea traducerii poate părea — cel puțin în ochii experților foarte tineri — nimic alta decât o nouă extravaganță. Traducerea, însă, atât ca act literar sau științific, cât și ca procedeu didactic, e veche de când lumea și are o continuitate neabătută care nu o face comparabilă decât cu alte mari și foarte mari tradiții ale culturii omenesti. Textele documentare cele mai îndepărtate de noi atestă prezența traducerii în diferitele focare sau înfiripări de focare culturale din epocile timpurii ale continentelor cunoscute. Printre altele, juxta, de la romani încoace, și-a îndeplinit multiplele meniri cu o exactitate extraordinară, derutantă. Profesorii din evul mediu i-au adăpat pe învățăceii lor din fântinile antichității folosind amfora traducerii. Shakespeare-dascălul, în *Henric al V-lea*, ne arată, cu umor dar fără umbră de ironie la adresa procedeului, cum lady Alice folosește traducerea pentru a o învăța englezește pe Katharine, principesa franceză și viitoarea regină a Angliei (lecția ocupă o scenă întreagă în actul III):

Katharine. ... 'Le col' — 'de nick'; 'le menton' — 'de sin'.

Alice. Oui En vérité, vous prononcez les mots aussi droit que les natifs d'Angleterre...

Ironia e cu totul în altă parte: în faptul că pînă și cei care astăzi tună și fulgeră împotriva traducerii ca procedeu didactic, au învățat limbi străine (cu sublinierea : atunci cînd le-au învățat temeinic) și prin mijlocirea traducerii.

Este oarecare consolare în sprijinirea ideii de către teoreticieni dintre care unul vorbește despre „importanța colosală a traducerii pentru profesorii de limbă” (J. C. Catford), iar altul scrie : „Ne înșelăm închipuindu-ne că elevul nu traduce fiecare cuvînt englezesc nou atunci cînd îl întâlnește pentru prima oară” (M. Finocchiaro). Ridiculisăm constatarea pentru că, de fapt, îi poate anestezia numai pe cei timorați de extravaganțe. Puțin interesează aici me-

27

canismul psihofizic ce declanșează procesul instantaneu al traducerii la diverse niveluri de învățare a limbilor străine; importantă este prezența fenomenului și funcționalitatea sa, manifestată cu sau fără voia elevului sau profesorului. Dovada directă și peremptorie este propria noastră experiență; dovada indirectă, existența pe toate meridianele a dicționarelor bilingve (multe „de uz școlar”), a „vocabularelor” de la finele manualelor, antologiilor sau textelor, a edițiilor bilingve, a numeroaselor manuale de limbi străine unde, sub diverse forme, traducerea ocupă un loc însemnat. Un amănunt simptomatic este că multe dicționare ilustrate (de tipul *Duden — Picture Vocabularies*) sînt bilingve: desenele sînt marcate cu cifre pe pagina scrisă, în dreptul acestora obiectele sînt numite în cele două limbi și, frecvent, două liste de cuvinte desăvîrșesc sistemul de referințe. Se insinuează, parcă, vechea, dar nicidecum învechita idee: „E foarte bună raportarea numelui la obiect, dar nu e de lepădat nici raportarea numelui la nume”.

În permanența traducerii de-a lungul mileniilor se înscriu și momente de stringentă actualitate teoretică. Dintre acestea, trei ni se par deosebit de semnificative pentru prezentul lingvistic.

a) *Sinonimia* pare să devină un domeniu-cheie nu numai al lingvisticii aplicate (v., de exemplu, *Webster's Dictionary of Synonyms*), dar și a lingvisticii teoretice dacă ne însușim — și nu se poate să nu ne însușim — vechea maximă a lui Roger Bacon: „Teoria fără practică este nefolositoare, iar practica fără teorie este oarbă”. Alături de Sohl, Efimov și alții, regretăm numai că pe acest tărîm s-a făcut foarte puțin. Și mai puțin încă s-a făcut în privința sinonimiei bilingve, disciplină de mare viitor după credința noastră, profund ancorată în practica și teoria traducerii (și în teoria traducerii, chiar dacă, așa cum susține prof. H. Jacquier, „traducătorul ... nu este un teoretician, ci un practician, care dovedește posibilitatea mișcării mișcîndu-se”). Aceasta și la nivel didactic, pentru că, așa cum arată I. M. Soloviova, traducerea este întru totul comparabilă cu „redarea parafrazată a textului respectiv în cadrul aceleiași limbi”. Evident, ne gîndim la traducerea corectă, singura bază posibilă pentru cercetări.

b) *Analiza contrastivă* — în direcția căreia s-au făcut pași serioși în ultima vreme, inclusiv în țara noastră — cuprinde o sferă mult mai largă decît sinonimia bilingvă (se ocupă și de opoziții etc.), dar, în foarte multe dintre ramurile sale de cercetare, se subsumează sferei și mai largi a traducerii. În definitiv, toți cei care au tradus pînă astăzi dintr-o limbă în alta, au făcut analiză contrastivă fără să știe că activitatea lor poate fi etichetată și astfel. În plan teoretic, fără îndoială, analiza contrastivă e un lucru vrednic de toată lauda; dar nu ne vom sfii să bănuim că multe din capitolele ei pertinente nu sînt, la drept vorbind, decît capitole dintr-o cuprinzătoare teorie științifică a traducerii. Și cum, după știința noastră, o asemenea lucrare nu există (există doar făgăduințe și schițe, de exemplu Catford sau Mounin sau Cartledge), ne bucură succesele analizei contrastive ca prețioase măsurători pentru un viitor edificiu al teoriei traducerii — „departament specific al lingvisticii aplicate” (Catford).

c) *Psiholingvistica*, această nouă și foarte interesantă bransă a lingvisticii — de asemenea în plin avînt în țara noastră — se ocupă de multe probleme care, hotărît, nu au contingențe cu teoria sau practica traducerii. Există însă capitole — și, am zice, capitole centrale — care s-ar cuveni să

fie luate mai mult în seamă de psiholingvistică. Pentru că, și de data aceasta, în plan practic, s-a făcut psiholingvistică de milenii fără să se știe.

Pentru investigații teoretice, câmpul mi se pare pur și simplu vast. La o conferință internațională (IAUPE, Dublin, 1968), cineva a prezentat o comunicare dezorganizată despre „Gramatica geloziei în Poveste de iarnă”; dar slaba calitate a expunerii nu ne va împiedica să vedem în titlul ei (voit teribilist) o foarte interesantă sugestie pentru psiholingvistică și traducere: alcătuirea, pe limbi, a unor gramatici a modalităților, a unor manuale de semantică modală, a unor dicționare modale monolingve etc., apoi compararea acestora cu lucrări similare în alte limbi ...

II

Multiplicând înregistrarea stărilor de fapt, să ne oprim asupra situației traducerilor din țara noastră, în momentul de față. Despre traducerile literare în limba română — le amintim deoarece au o legătură strânsă cu traducerea didactică, deosebirea fiind doar de grad (Henry Alexander, *Translation*) — putem afirma cu legitimă mândrie patriotică: sînt extrem de multe și cele mai multe sînt bune și foarte bune. Tot ce s-a scris și se scrie mai valoros în diferite țări ale lumii a devenit avuție culturală a tuturor celor ce nu cunosc deloc sau prea puțin limbi străine. Într-o paranteză să semnalăm totuși, cu amărăciune că din limba română în alte limbi se traduce puțin și, în cazul limbii engleze, foarte puțin și cu jigniri nemeritate la adresa unor clasici români (astfel, Eminescu).

Dar traducerile „școlare”? Sînt un teren lăsat în paragină. Este adevărat, așa-numitele — retroversiuni — de fapt traducerile din limba română într-o limbă străină sînt mai puțin vitregite, și aceasta chiar la nivelul școlilor de cultură generală și al liceelor. Dar dacă retroversiunile, bune sau proaste cum sînt, mai răpesc din zgîrcita economie a orelor de clasă sau seminar, traducerile din limba străină în limba română (ne referim cu precădere la cele din limba engleză) sînt o adevărată Cenușăreasă. Foarte frecvent, ele nu se fac deloc (la nivelul propozițiilor și al textelor). Motivele sînt multiple. Dintre cele extralingvistice ar trebui amintite directivele date profesorilor, pe diferite căi, de către forurile metodice și metodologice care, lipsite de un punct de vedere propriu, împrumută sugestiile schimbătoare ale străinătăților fără a fi întotdeauna măcar la curent cu „ultima modă” (de exemplu cu una din recente metode americane care consideră traducerea în limba maternă, drept mijloc suprem de învățare a unei limbi străine). În lumina acestor îndrumări, traducerea devine tabu pentru profesor, după cum reiese clar și dintr-o serie de manuale din ultima vreme, în care nu există exerciții de traduceri, tot accentul căzînd pe „lecțiile introductive orale”, pe conversația în limba străină, pe tipare-patterns și transformări — totul, așadar, în perfectă conformitate cu principiul: „Cine vrea să învețe să înoate, să se arunce în mare, unde e apa mai adîncă”. Este îmbucurător că numărul profesorilor care protestează împotriva acestor experiențe extreme și schimbătoare este în creștere, dar e dureros că niște promoții sînt sacrificate ca unele pe care nu le-a cruțat formalismul lingvistic.

29

Amintitul motiv extralingvistic se îmbină comod cu mai multe motive psiholingvistice, dintre care vom semnală două: snobismul unor profesori care, fie că au primit sau nu instrucțiuni de prohibire a traducerii, o resping din principiu (pentru că o socotesc o activitate depășită, și nedemnă, pentru că nu face casă bună cu minigramatica sau maxifonetica) și, pe de altă parte, exigența profesională a unor cadre didactice conștiente că nu pot traduce corect: nenumărații lucrători modești ce fac cinste breslei prin muncă și onestitate, sarea pământului didactic.

Să aducem vorba și despre cadrele care nu neglijează traducerea. Parte din acestea le fac corect; dar — trebuie s-o spunem cu regret, pe baza dateilor deținute mai ales de la unele examene de definitivat la limba engleză — un procent foarte ridicat nu numai că fac greșeli de *tradittore*, dar și greșeli de română atât de grave, încît nu vom exagera numindu-i stricători de limbă. În felul acesta, în loc ca elevii să învețe limba engleză, se dezvăță de limba română, și, în continuare, o dezvoltă pe făgașuri foarte personale care se înfundă uneori în literatura modernă zisă absconsă. Un text englezesc spunea într-un manual că Beowulf purta cămașă de za, „a breastplate”; un profesor din București a tradus: „purta o farfurie pe piept”... Imaginea, desigur, e interesantă, dar este dementială.

Pregătiți și nepregătiți în chipurile arătate mai sus, este firesc ca elevii să desconsidere traducerea sau, exceptînd cazurile pendinte de noroc și înzestrare (un dezvoltat simț al limbilor, un foarte bun profesor particular), să o facă la voia întîmplării. Și de făcut, pînă la urmă trebuie să o facă; pentru că, de pildă — oricît de paradoxal s-ar părea —, la examenul de admitere secția engleză li se cere așa ceva. În iulie 1972, la București, candidații au trebuit să traducă zece fraze destul de dificile din română în engleză la proba scrisă și un fragment din engleză în română la proba orală; iar la Timișoara au avut, în plus, traducerea în scris a unui text englezesc. Rezultatele au fost pe măsura așteptărilor: majoritatea traducerilor din ultima categorie au fost pur și simplu dezastruoase. Dacă la notare s-ar fi pus un accent deosebit pe această probă, ar fi căpătat calificative mult mai mici pînă și candidații care au rezolvat excelent celelalte probleme.

Odată studenți, foștii candidați la examenul de intrare în facultățile de filologie, specialitate limba engleză, se vor bucura de avantajul unui număr de ore de retroversiune pe săptămînă, dar — ne referim la Universitatea din București — vor face foarte puține exerciții de traducere din engleză în română (în cadrul studiului practic, ore de text).

Într-un cuvînt, nici elevii, nici studenții de specialitate nu capătă o pregătire cît de cît științifică sub raportul traducerii ca mijloc de învățare a limbii străine sau ca disciplină teoretică; iar licențiații devin profesori și continuă tradiția preluată de la profesorii lor, de la care, în acest domeniu, au învățat puțin, nimic, sau niște greșeli prolife.

III

Dimensiunile reale ale tabloului puțin îmbietor schițat mai sus pot fi reconstituite numai în lumina *scopurilor* urmărite prin predarea limbilor străine în învățămîntul de toate gradele.

După părerea noastră, predarea unei limbi străine nu poate urmări decât un singur scop: cunoașterea acelei limbi străine. Problema se complică numai în momentul când ne punem întrebarea: dar ce înseamnă „a cunoaște” o limbă străină? Răspunsul este dificil, întrucât cunoașterea nu este una și nedespărțită; ea se realizează treptat, de la individ la individ, pe o scară ale cărei capete sînt la fel de imperceptibile ca locul unde ia ființă curcubeul, ca să folosim o imagine din saga despre Asgard. În mod curent și neștiințific spunem că un fermier din Arizona știe englezește, sau că un copil din Neapole știe italianește. Și totuși, școlile nu-și pot forma un ideal din felul în care aceștia stăpînesc limba lor maternă. Științific, dar nerealist, ar trebui să ne propunem idealul cunoașterii unei limbi străine în limitele cunoașterii acelei limbi de către un intelectual născut și educat în mediul ei nativ.

Idealul acesta este nerealist, numai dacă ni-l propunem pentru *toți* cei ce învață o limbă străină; și mult mai puțin nerealist, ba chiar posibil de realizat, în cazul celor ce urmează să se specializeze în domeniul limbii respective. Atît că, pînă și cu o imersiune de adîncime și durată în ambianța specifică a limbii străine, înfăptuirea acestui ideal presupune un proces anevoios de achiziție și consolidare și, într-o foarte mare măsură, de construire, zi de zi, a limbii străine, de așezare arhitecturală a cărămizilor lexicale și de trainică legare a lor prin liantul gramatical; dar altfel nu se poate. Viitorul licențiat într-o limbă străină nu are voie s-o învețe numai prin mijloace hipnotice, din filme, cu ajutorul benzilor de magnetofon și de la recepții. El trebuie s-o analizeze, s-o desfacă așa cum desfacem un mecanism foarte complicat și s-o facă la loc pentru ca mai tîrziu să poată repara orice accident de cale; s-o asimileze atent, inteligent și cu sensibilitate; să-i perceapă nuanțele cele mai fine, inclusiv prin lecturile model bazate pe intonația corectă (din cale afară de vitregită); să stăpînească limba, nu să fie stăpînit de ea — să nu-și reducă gîndirea la un număr limitat de tipare stereotipe, ci să mlădie exprimarea după cele mai subtile intenții ale gîndirii. Însușirea limbii străine de către viitorul specialist precum și informarea sa *despre* limbă nu pot ocoli traducerea în și din limba maternă. Iar a neglija traducerea la o facultate de filologie este tot una cu a neglija algebra la o facultate de matematică, sau geologia la o facultate de geografie. Este traducerea mai puțin importantă decît gramatica comparată a limbilor germanice, materie defunctă, totuși, obligatorie la secția engleză? Mai puțin importantă decît materiile care îi învață pe studenți să se desprindă de realitățile concrete ale limbii și să speculeze infructuos precum cei de la academia din Lagado? Mai puțin importantă decît istoria literaturii engleze, cînd, fără traducere, această istorie este pîndită de primejdia de a nu fi altceva decît un proces verbal de constatare?

Spuneam că, axiomatic, traducerea însoțește procesul de învățare a limbii străine; implicit, îl însoțește și în cazul viitorului specialist. Numai că de data aceasta, integrarea ei este atît de puternică, încît aproape că ne punem întrebarea dacă o foarte bună cunoaștere a unei limbi străine nu este egală cu puțința de a traduce impecabil din și în acea limbă. Deși, indiscutabil, lucrurile se schimbă în momentul cînd procesul de asimilare conține și viitorul specialist devine specialist; cînd, stăpînind limba străină cu ade-

vărat, se disociază de traducere cum se disociază deschele constructorii. Cum însă oamenii învață neconținut, este exclus să putem înlătura toate schelele.

Scopul urmărit prin predarea limbilor străine a scăpat astfel din condiția de vag și general; s-a concretizat prin profesii.

Specialistul de care am amintit este în primul rând profesorul. Pentru acesta, după cum a putut reieși din cele de mai sus, în orchestra lingvistic-literară ce o dirijează în clasă, în sala de curs sau seminar sau în forul său interior (atunci când se pregătește pentru o lecție sau pentru o cercetare științifică), traducerea este un instrument important.

Un alt specialist-profesionist ar trebui să fie traducătorul literar; ar trebui să fie, pentru că deocamdată el nu există, pentru că nimeni nu-l ajută să fie. Secția de traducători a Uniunii Scriitorilor numără peste optzeci de membri dintre care nu credem că vreunul să fi urmat cursuri speciale de pregătire — cursuri pe care facultatea de filologie, și numai ea, ar fi fost chemată să i le ofere. Nimic de zis, acești oameni se bucură de stimă pentru calitatea traducerilor lor; dar volumul enorm de muncă individuală, nesfârșitele căutări proprii, nesiguranțele și câte alte necazuri nu ar fi fost preîntâmpinate dacă facultățile le-ar fi dat o îndrumare, atât de principiu, cât și practică, efectivă, de atelier și șantier!

Ilustrând în continuare cerințele profesiunilor în ceea ce privește cunoașterea limbilor străine, să ne gândim o clipă și la imensul contingent de elevi și studenți ce se pregătesc pentru alte specialități: medicină, fizică, inginerie. Pentru toți aceștia, limba străină nu mai poate fi mijloc și scop; ea este numai mijloc. Semnificația traducerii pentru ei nu poate scăpa nimănui; bibliografia de specialitate, conferințele internaționale, discuțiile cu specialiștii de peste hotare devin posibile numai printr-o adecvată funcționare a mecanismului bilingv. Exigențele sînt diminuate, dar într-un anumit sens. Nu se mai pune problema sensibilității artistice, a nuanțelor stilistice foarte delicate, a variațiilor de modalitate (modul indicativ neangajat domină autarhic), a formelor gramaticale diacronice sau a unui lexic foarte bogat; dar corectitudinea fundamentală trebuie să existe. Această corectitudine trebuie imprimată elevilor din primii ani de școală, când ei nu știu încă dacă vor deveni profesori, ingineri, sau statisticieni. Din primele clase, așadar, chiar dacă numărul de ore alocate limbii străine este foarte mic — am zice *mai ales* dacă este foarte mic — profesorul trebuie să recurgă la traduceri, pentru ca enunțul din limba străină să ajungă cât mai repede, cu claritate, în mintea elevilor. „Nu susțin, scrie Finocchiaro, folosirea pe scară largă a limbii materne a elevilor; sugerez doar că ar trebui să permitem folosirea limbii materne atunci când este nevoie. Nu credem că este judicios să-i obligăm pe elevi să șadă o oră în clasă sau în laborator fără să priceapă despre ce e vorba în lecție, sau fără să știe ce anume au de făcut”.

Au mai rămas elevii care nu vor studia limba străină ca specialitate, nici nu o vor folosi pentru cercetarea bibliografiei. Importantă pentru aceștia este conversația, posibilitatea „de a se descurca” în situații reale de viață. E o cunoaștere foarte elementară a limbii străine, bazată mai cu seamă pe însușirea unui vocabular minimal, a structurilor gramaticale primare și a unui număr relativ mare de formule și expresii de tipul celor din „ghidurile

de conversație“ („How do you do?“, „What's the time, please?“ etc.). Și de data aceasta, traducerea scutește timp și efort; în orice caz este mai indicată decât numeroase exerciții mecanice, rupte de situația concretă, vie, introduse în unele manuale care au fost alcătuite am zice „în dușmănie“, ca reacție violentă față de manualele tradiționale deficitare. Are dreptate Leslie A. Hill când scrie: „Orice formă mecanică de exercițiu — cum ar fi trecerea stereotipă de la activ la pasiv, mim — mem ș.a.m.d. — în legătură cu care elevul nu trebuie să-și imagineze situația reală de folosire a limbii este nerealistă. Este echivalentul oral a ceea ce se numea cândva 'a lătra la litera tipărită'“. Chiar atunci când un tipar/pattern este foarte corect plasat situațional, traducerea poate ajuta la fixarea sensului exact al enunțului, iar sensul este o condiție sine qua non. După cum afirmă Adrian Palmer, un alt purtător de cuvânt al lingvisticii aplicate: „Cel mai important aspect al unei propoziții este înțelesul, nu forma ei... De aceea, atunci când îi punem pe elevi să formeze propoziții ilustrând un pattern nou, trebuie să ne încredințăm că acordă atenție atât formei, cât și conținutului propozițiilor. Dacă vom constata că exercițiile noastre reclamă doar răspunsuri mecanice din partea elevului, trebuie să folosim alte procedee care să-l readucă în situația de comunicare și să-l îndepărteze de la simpla exersare a pattern-urilor“.

IV

Am subliniat îndeajuns, credem, ideea că, indiferent de treapta la care se predă limba străină, traducerea își îndeplinește menirea numai dacă este *corectă*. Se pune însă întrebarea: ce trebuie să se înțeleagă prin „corectitudine“ atunci când vorbim despre traduceri? Aceasta, în perspectiva ideii îndeobște admise că versiunea din limba-scop nu trebuie să „sune“ a traducere, dar și în perspectiva ideii mai personale, că nu putem face o distincție netă între traducerea „didactică“ și cea „literară“. Spațiul neîngăduind nici analize, nici justificări temeinice, ne vom mărgini să menționăm câteva principii pe care le socotim fundamentale în actul traducerii. Într-o formă embrionară, nediferențială, ele sînt cuprinse în *Proem-ul* regelui Alfred la traducerea sa anglo-saxonă a lucrării *Consolatio Philosophicae* de Boethius. Vorbind despre dificultățile întâmpinate de el în traducerea textului latin, Alfred afirmă că, pînă la urmă, a redat textul „cuvînt cu cuvînt și înțeles cu înțeles“ — cu alte cuvinte a întreprins o traducere juxtaliniară îmbinată cu traducerea sintactică. Față de practica traducerii de pînă atunci, soluția lui Alfred este remarcabilă; prin folosirea echivalentelor sintactice acolo unde unitatea morfologică nu poate fi redată tale-quale, ea anticipează punctul de vedere modern potrivit căruia ceea ce trebuie tradus este *propoziția*.

După părerea noastră, traducerea trebuie să redea întocmai intențiile originalului, acordînd o atenție deosebită *denotației*, *accentuării*, *modalității*, *conotației*, *legăturii contextuale* și *stilului*.

1. *Denotația* (Denotation). Interpretată ca „înțeles obiectiv, impersonal și intelectual“ al cuvintelor (I.J. Kapstein), denotația trebuie transferată în traducere mai ales la nivelul referenților (*referents*, *denotata*), al sensurilor lexical-morfologice (funcțiile articolelor, numărul gramatical, generalul și particularul etc.) și al sensurilor lexical-sintactice (sintagme, propoziții)

(I. Arnold). Capcanele ce-l pîndesc pe traducător în sfera denotației sînt nenumărate, chiar atunci cînd stăpînește foarte bine cele două limbi: caracterul relativ al sinonimiei bilingve, așa-numiții *faux amis* sau *false friends*, polisemia și omonimia luxuriantă a prepozițiilor și particulelor adverbiale din limba engleză etc. Titlul *Agony and Ecstasy* trebuie tradus prin *Suferință și extaz* — nu prin *Agonie și extaz*, pentru că *agony* nu înseamnă exclusiv suferința ce premerge morții; *Arms and the Man*, prin *Bărbatul înarmat* — nu prin *Armele și bărbatul/omul*, pentru că titlul englez e o hendiadă calitativă, caracteristică limbii engleze și străină limbii române, în cazul de față calchiată din latină („*Arma virumque cano...*“); *Sonnets from the Portuguese*, prin *Sonete din partea portughezei (tale)* și nu prin *Sonete din portugheză* pentru că „my Portuguese“ era apelativul cu care poetul Robert Browning își alinta soția (Elizabeth), autoarea sonetelor; propoziția „Season thy admiration for a while“, prin „Stăpînește-ți o clipă uimirea“, nu „admirația“, pentru că citatul este într-o limbă engleză mai veche (Shakespeare, *Furtuna*) și nu „pentru o clipă“, pentru că nu e corect ca limbă română; propoziția „A pronoun is a part of speech“, prin „Pronumele este o parte de vorbire“, și nu prin „Un pronume este o parte de vorbire“ pentru că echivalentul cel mai frecvent al articolului nehotărît generic pe lîngă substantivele individuale-subiect din limba engleză este articolul hotărît din română, tot așa după cum articolul nehotărît pe lîngă substantivele — nume predicative ce arată funcția, titlul etc. se redă în limba română prin articolul zero, de exemplu „She is a writer“ — „(Ea) e scriitoare“, nu „o scriitoare“ etc.

2. *Accentuarea sau sublinierea* (Accentuation). Traducerea trebuie să redea întocmai gradul de accentuare sau subliniere a ideilor, și sentimentelor cuprinse în enunțul original, fie că este vorba de accentuarea lexicală („forța“ cuvintelor), fonetică, morfologică sau sintactică. De o mare importanță este accentuarea ce rezultă din ordinea cuvintelor. O propoziție ca „He's lent the book to me“ — „Mi-a împrumutat cartea mie“ (nu altuia), cu accent pe *to me*, ar fi greșit tradusă prin „Mi-a împrumutat cartea“, deoarece „mi“ este o formă slabă, „împrumutat“ (fără „mie“) prea accentuat pentru „s lent“ (forma engleză corespunzătoare ar fi fost *has lent*, citit „has lent“) sau „cartea“ (fără „mie“), prea accentuat dacă primește accentul fonetic („cartea“) nu „stiloul“ etc.) — forma engleză corespunzătoare fiind „He's lent me the book“ („He's 'lent me the 'book“, sau: „He's lent me the 'book“. Pentru accentuarea lexical-sintactică să folosim exemplul:

„Where's the post-office, please?“

„Take the first street to the right, you can't miss it“ — din care „you can't miss it“ tradus prin „nu se poate să n-o găsiți/ să n-o vedeți / să vă scape“ nu este greșit denotațional, dar greșit ca subliniere exagerată. Traducerea corectă este: „o (s-o) găsiți foarte ușor“ sau „o s-o vedeți numaidecît“.

Printre problemele accentuării se înscrie și traducerea figurilor de stil, majoritatea acestora fiind niște superlative deghizate sau implicite, deci forme de subliniere puternică dacă sînt „vii“ sau „noi“ (*live*) și mai slabă dacă sînt „degradate“ (*degraded, fading*) (L.L., *Lexicologie engleză*). În traducere, se impune să păstrăm conținutul figurii de stil, frumusețea, grotescul sau trivialitatea ei, ineditul imaginii etc.; dar la fel de necesar este să respectăm intensitatea sau lipsa ei de intensitate, chiar dacă echivalarea „imediată“

este cu neputință. „Figura poetică”, spune Gertrude Stein (citată de William Empson în *The Structure of Complex Words*), există pentru a intensifica emoția, nu pentru a îmbogăți informația cititorului cu un surplus de material. „As sweet as honey” se poate traduce prin „dulce ca mierca” sau „snow-white” prin „alb ca zăpada” sau „a devil of a boy” prin „un drac de băiat”; dar imaginea se schimbă în „wet to the bone” — „ud pînă la piele”, „as plump as a partridge” — „gras ca o dropie”, „a peach of a girl” — „o bomboană de fată”; după cum se schimbă structura în „a devil of a man” — „diavol, nu om”, „omul dracului”, „a mountain of a wave” — „un val cît un munte”, sau „lazy as Ludlam’s dog” — „leneș fără pereche”.

3. *Modalitatea* (Modality). „Atitudinea vorbitorului față de enunț”, „sufletul propoziției” cum îi spunea Charles Bally, modalitatea trebuie respectată în traducere cu sfințenie începînd cu compartimentele sale generale — intelectuală, emotivă, volitivă (v. Kapstein) — și terminînd cu cele specifice (gelozie, scepticism, hotărîre, surprindere, cinism etc.). Prezintă în orice limbă (ca mărturie a posibilității traducerilor!) și concretizîndu-se prin mijloace fonetice, gramaticale, lexicale și stilistice, ea nu trebuie redată neapărat prin aceleași elemente lingvistice (fonetice prin fonetice etc.), ci prin forme specifice, adecvate contextului și spiritului limbii. Astfel, extrem de numeroasele verbe defectiv-modale engleze cu sinonimia, polisemia și omonimia lor uluitoare, deși au echivalente explicite în gramatica limbii române („I can”, — „pot”, „I must” — „trebuie” etc.), se traduc adesea prin forme aparent necorespunzătoare sau nu se traduc deloc, astfel „Can you speak English?” — „Vorbiți englezește?”; „A tower could be seen in the distance” — „În depărtare se zărea un turn”; „You should have taken his advice” — „Ar fi trebuit să-i ascuți sfatul”, dar și „Păcat că nu i-ai ascultat sfatul” sau „De, dacă l-ai fi ascultat” (L. L., *Morfologie*).

4. *Conotația* (Connotation). Noțiune lingvistică dar și extralingvistică, definită prin „tot ceea ce este implicat în plus față de denotație”, conotația și-a lărgit atît de mult conținutul în ultima vreme, încît poate cuprinde și accentuarea (v. pct. 2) și modalitatea (v. pct. 3) și legătura contextuală și stilul, căroră, totuși, le-am acordat un regim paralel și nu de subordonare. Fără a încerca să redefinim conotația, vom reține din momentele ei specifice, analizate atît de interesant de Kapstein, numai asociațiile pe care le evocă un cuvînt („ceea ce nu intră în definiția lexicografică a cuvîntului”). Cît de mult trebuie să fie conotația, astfel înțeleasă, în atenția sensibilității și informației traducătorului, va reieși dintr-o comparare în context a substantivului englez *ear* cu traducerea românească denotațională „ureche”. Cuvîntul englezesc este neutru stilistic în orice context, pentru că nu dispune de conotații asociative care să-l scoată din condiția de monedă curentă, ceea ce face posibil să fie folosit și într-un vers liric, astfel în *When We Two Parted* de Byron:

They name thee before me,
A knell to mine ear...

Dacă „a knell to mine ear” se va traduce prin „dangăt de înmormîntare pentru urechea mea”, efectul va fi comic, mai ales datorită conotațiilor umoristice ale cuvîntului „ureche”, ușor comic și prin terminație /ke/ (cf. „streche”, „țeche”, „Beba-Veche” etc.) și prin marea sa frecvență în expresii

fixe cu caracter umoristic sau depreciativ: „a cînta după ureche“, „a fi într-o ureche“, „a-și pune căciula pe-o ureche“, „a avea bumbac în urechi“, „a face urechea toacă“, „a împuia urechile cuiva“, „a se culca pe-o ureche“ etc.

5. *Legătura contextuală* (Contextual Connexion). Folosim termenul în sensul de legătură gramatical-logică, cu precădere anaforică, la nivelul cuvintelor, propozițiilor și frazelor. Respectarea riguroasă a acestor legături este necesară pentru că, în mare măsură, ea caracterizează gîndirea și stilul unui autor. Pericolul real pe care-l întrezărim aici este diluarea unui stil concis sau lapidar, printr-un adaos de elemente anaforice și expletive; să zicem, diluarea stilului din eseurile lui Ralph Waldo Emerson!

6. *Stilul* (Style). Transpoziția stilistică a originalului, una dintre cele mai dificile operațiuni în procesul traducerii, generează poate cele mai numeroase greșeli în traduceri elevilor și studenților. Și cum să nu fie așa cînd pînă și unii teoreticieni neglijează acest aspect esențial? Pentru ilustrare, vom reproduce niște recomandări date profesorilor de Henry Alexander: „Francezul **tu**, germanul **du**, ar trebui traduse prin **thou**. Aceasta ne ajută să imprimăm în mintea traducătorului forma persoanei a 2-a singular a pronumelui și a verbului. Mai tîrziu, cînd se familiarizează cu aceste forme, el poate traduce asemenea cuvinte prin **you**...”

A-l echivala pe **du** din germană și **tu** din franceză cu englezescul **thou** înseamnă a păcătui grav împotriva stilului, pentru simplul motiv că **thou** este un arhaism sau un regionalism, în timp ce **tu** și **du** se integrează organic în fraza literară contemporană.

Pe de altă parte, concepția că asemenea traduceri sînt recomandabile exclusiv într-o fază elementară de învățare a limbii străine ni se pare greșită și dăunătoare, fie numai și pentru faptul că este atît de greu să te dezveți de ceea ce ai învățat greșit.

V

În școli și universități, traducerii trebuie să i se dea locul ce i se cuvine, pentru ca, în colaborare cu celelalte discipline și metode, să-și facă vrednica lucrare pe ogorul învățării limbilor străine. „Principalul neajuns al metodei traducerii gramaticale“, scrie Catford, „defect actualmente recunoscut aproape unanim, a constat în aceea că a folosit o proastă gramatică și o proastă traducere. Traducerea în sine nu e o tehnică primejdioasă, cu condiția să-i înțelegem natura și să-i supraveghem atent întrebuințarea. Pe de altă parte, traducerea este o deprindere valoroasă care merită să fie predată elevilor“.

Traducătorul onest și informat infirmă dictonul „traduttore, traditore“ și butada lui Robert Frost, „Poezia este ceea ce se pierde prin traducere“ și, prin aceasta, ridică traducerea la rangul de artă și știință. Activitatea lui este un prilej nesecat de autoverificare și autodesăvîrșire, de plăcere și strădanie intelectuală, de introspecție etică. Aceasta din urmă capătă noi dimensiuni atunci cînd el începe să pătrundă în laboratoarele intime ale creației unui Balzac, ale unui Dickens, ale unui Coșbuc: își dă seama de teribila răspundere ce-i revine ca mijlocitor între două culturi, precum și de utilitatea muncii sale profund *umane*. Pentru că nu credem că mașinile de tradus vor înlocui vreodată omul; mai curînd, ele vor persevera în tipul

de eroare comisă de un computer care a tradus în franceză proverbul “Out of sight, out of mind”, apoi l-a retradus în engleză prin varianta „Blind idiot”.

Nici o concesie mașinilor și celor care le fac jocul.

BIBLIOGRAFIE

- Alexander, Henry, *Translation*, in *A Guide to the English Language*, London, 1915 (p. 404).
Arnold, I., *The English Word*, Leningrad, 1966 (p. 167).
Bally, Charles, *Traité de stylistique française; Linguistique générale*.
Cartledge, H.A., *Translation from English*, London, 1966.
Catford, J.C., *A Linguistic Theory of Translation*, Oxford University Press, 1966 (p. VII, — p. 19; p. VIII).
Efimov, A.I., *Stilistika hudojestvennoi reci*, Moscova, 1957 (p. 247).
Finocchiaro, Mary, *Myth and Reality*, in *English Teaching Forum*, March-April, 1972 (p.3).
Hill, Leslie, *Reconciling Grading and Contextualization*, in *English Teaching Forum*, January-February, 1971 (p. 7).
Jacquier, H., in revista *Secolul XX*, nr. 1/1965 (p. 156).
Kapstein, I. J., *Expository Prose*, New York, 1955 (p. 11; p. 111 et seq.).
Levițchi, Leon, *Limba engleză contemporană. Lexicologie*, Buc. 1970 (§ 62—64).
Levițchi, Leon, *Limba engleză contemporană. Morfologie*, Buc. 1970 (§ 116 et seq.).
Palmer, Adrian, *Communication Practice Versus Pattern Practice*, in *English Teaching Forum*, July-August, 1971 (p. 15).
Sohl, Ludwig, *Synonymie und Bedeutungsähnlichkeit*, in *Germanisch-romanische Monatschrift*, ianuarie 1966 (pp. 90—99).
Soloviova, I. M., *Sopostavitelnoie izucenie iazika i perevod*, in *Prepodavanie inostrannih iazikov*, Moscova, 1971 (pp. 1961—1963).
Stein, Gertrude; v. Empson, William, *The Structure of Complex Words*, London, 1952 (p. 3).
Webster's Dictionary of Synonyms, Springfield, 1972.

**Raporturi sinonimice între
infinitivul lung și „Gerund”
în limba engleză**

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE FILOLOGICE DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Limbile străine în școală

BUCUREȘTI — 1970

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>
The University of Bucharest. 2018

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE FILOLOGICE DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

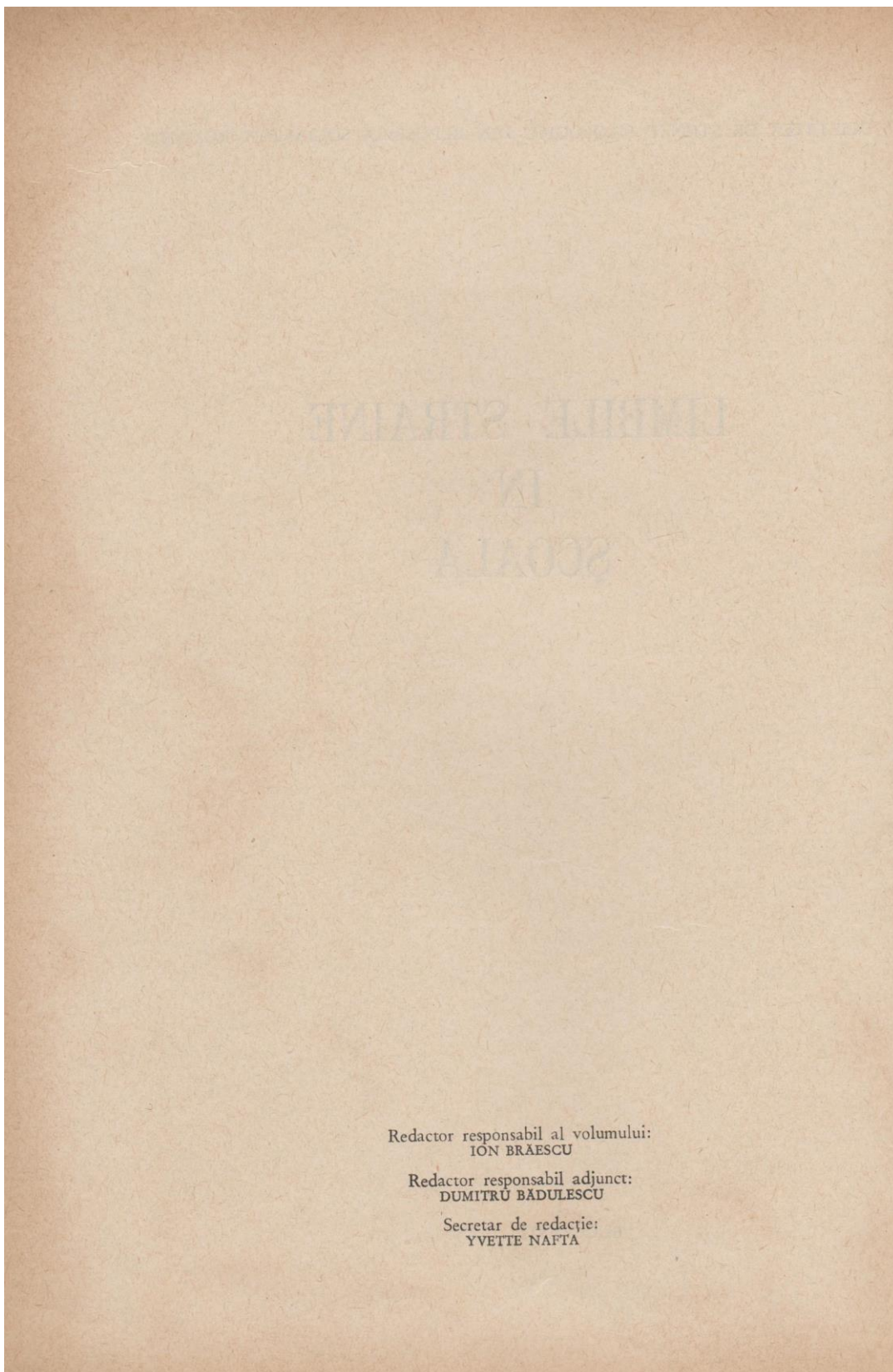
LIMBILE STRĂINE
ÎN
ȘCOALĂ

BUCUREȘTI — 1970

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>
The University of Bucharest. 2018

Redactor responsabil al volumului:
ION BRAESCU

Redactor responsabil adjunct:
DUMITRU BADULESCU

Secretar de redacție:
YVETTE NAFTA

SUMAR

Ion Brăescu — Tradiția învățămîntului limbilor străine în România	15
LUCRĂRILE SESIUNII „LINGVISTICA APLICATĂ ȘI MODERNIZAREA PREDĂRII LIMBILOR STRĂINE” (București, 19—20 ianuarie 1969).	
Clara Georgeta Chiosa — Lingvistica aplicată și contribuția ei la modernizarea pre- dării limbilor străine	27
Adrian Nicolescu, Emil Pîrjol, Zinaida Stere și V. Ștefănescu-Drăgănești — Tipologia exercițiilor structurale	39
Teodora Cristea — Cu privire la interferența a două sisteme lingvistice în procesul însușirii unei limbi străine în școală	49
Țipa Andrei și Zinaida Stere — Însușirea intonației enunțative din limba rusă de cître vorbitorii de limbă română	57
Inocențiu Măcăreanu — Posibilitățile de a utiliza în școală cuceririle lingvisticii apli- cate în condițiile actualelor programe și manuale	71
Marcel Saraș — Tipologia laboratoarelor lingvistice și potențialul lor pedagogic . .	81
Octavia Nuțescu — Aspecte din munca în laboratorul fonetic școlar	87
Ligia Pop — Posibilitățile laboratorului fonetic școlar	93

DEMONSTRAȚII EXPERIMENTALE
LECȚII PRACTICE DEMONSTRATIVE

<i>Limba engleză</i>	
Kurt Kheil — Structuri în predarea comparativului adjectivelor scurte	103
<i>Limba franceză</i>	
Mioara Zdrafcovici — Achiziționarea și automatizarea articolelor partitive din limba franceză prin exerciții structurale	107
<i>Limba germană</i>	
Alexandru Roman — Formarea deprinderilor de folosire corectă a pronumelui personal în cazul dativ și a verbelor cu prefix separabil	113
<i>Limba rusă</i>	
Eufimia Rarinca — Dezvoltarea vorbirii productive prin crearea de situații concrete legate de viața și experiența elevilor	117

STUDII ȘI ARTICOLE

- Gheorghe Doca — Pronunțarea în procesul de însușire a limbilor străine. Observații de principiu și metodă 123
- Viorica Demetrescu — Lucrarea cu tema de metodică predării limbilor străine . . . 133
- Leon Levițchi — Raporturi sinonimice între infinitivul lung și „gerund” în limba engleză 145
- Edith Tauberg — Valorile timpului viitor în limbile rusă și română 157

RECENZII

- Noam Chomsky: *Cartesian Linguistics — A Chapter in the History of Rationalistic Thought* (Alexandra Petrovanu); Victor Vascenco: *Dicționar de buzunar român-rus* (S. Vaimberg); Pierre Guiraud: *Structures étymologiques du lexique français* (Viorel Vișan) 171

REVISTA REVISTELOR

- „English Language Teaching” (Elena Bîră); „Russkij jazyk za rubežom” (Romeo Chivescu și Siegfried Wolf); „Le français dans le monde” (Marta Stoian); „Langue française” (Mariana Tuțescu) 183

NOTE

- Al II-lea Congres internațional de lingvistică aplicată (Virgil Ștefănescu-Drăgănești); Probleme actuale de rusistică în dezbaterile specialiștilor din 31 de țări (Victor Vascenco) 201

CRONICĂ

- Din activitatea științifică a Societății de științe filologice din Republica Socialistă România (1968—1969) 207

RAPORTURI SINONIMICE ÎNTRE INFINITIVUL LUNG
ȘI „GERUND“ ÎN LIMBA ENGLEZA

LEON LEVIȚCHI

1

În cele ce urmează ne propunem să analizăm, atât cât este util pentru cursurile și manualele de gramatică engleză teoretică și practică *normative*, raporturile sinonimice fundamentale dintre infinitivul englez lung (cu particula *to*) și „gerund“. Urmărirea sinonimiei dintre aceste două forme nepersonale ale verbului ni se pare oportună pentru că este o problemă cercetată insuficient și, pe de altă parte, oferă paralelisme deosebit de interesante, dacă ne gândim la numitorul lor comun: *valoarea semantic-gramaticală dublă de verb și de substantiv*. Din câmpul cercetării noastre vom exclude sau vom folosi doar ca elemente de referință participiul (nedefinit, perfect, trecut) întrucât acesta nu are decât o valoare verbală; substantivul verbal în *-ing* care, în ciuda „naturii“ și „provenienței“ sale verbale îndeplinește funcții exclusiv substantivale; adjectivul verbal în *-ing*, provenit, de asemenea, din verb, însă îndeplinind funcții exclusiv adjectivale; și infinitivul scurt (fără particula *to*), cu valori verbale caracteristice (intră în alcătuirea unor timpuri compuse, ca „*I shall go*“, „*John wouldn't do that*“, a unor construcții verbale, ca „*We saw him come*“, sau a predicatelor compuse verbale, ca „*They could not speak English*“). Cât privește infinitivul perfect cu *to* precum și gerund-ul perfect, datorită valorii lor verbale precumpănitoare asupra celei substantivale, le vom circumscrie într-o arie periferică de cercetare față de infinitivul (lung) și gerund-ul nedefinit, care suscită un interes imediat.

Întrebările la care ne vom strădui să răspundem sînt: de vreme ce ambele forme au o aceeași valoare semantic-gramaticală dublă (de verb și de substantiv), se poate spune că între ele se creează raporturi semantic-gramaticale *sinonimice*? În caz afirmativ, există limite și „diferențe specifice“ ale acestei sinonimii? Funcțiile sintactice ale celor două forme sînt absolut aceleași?

La nivelul gramaticilor *normative*, semnul egalității între infinitivul lung și gerund-ul nedefinit este pus în perspectiva analizei sintactice pe părți de propoziție; iar datorită absenței unor puncte de vedere unitare privind nu numai terminologia (gerund-ul nedefinit este adesea numit gerund prezent, infinitivul lung — infinitiv prezent etc.) ci și interpretarea de fond (gerund-ul este considerat participiu nedefinit sau substantiv verbal etc.) este necesar să prefăcăm confruntarea printr-o oarecare precizare a celor două noțiuni.

2

Recunoașterea formală a infinitivului lung nu este legată de nici un fel de dificultăți datorită particulei *to*. Confundarea acesteia cu prepoziția *to* (înaintea unui substantiv) este ca și exclusă, diferența fiind marcată de sensul și de posibilitățile combinatorii ale celorlalte elemente ale enunțului:

He wants to know (inf.) — Vrea să știe.

He's gone to bed (to + subst.) — S-a dus la culcare.

Recunoașterea funcțiilor semantic-morfologice ale infinitivului reclamă, însă, o cercetare atentă, posibilă fie și prin luarea în considerare a obișnuitelor sale funcții sintactice:

a) **Infinitivul ca subiect și ca nume predicativ.** În aceste funcții, infinitivul are o valoare substantivală, după cum rezultă din posibilitatea substituirii sale prin substantive verbale și, adesea, prin alte substantive abstracte unice:

To know is to be powerful.

Knowledge is power.

sau

To be or not to be, that is the question. (Hamlet)

Being or non-being, that is the question.

Existence or non-existence, that is the question.¹

Este interesant de notat că în funcția de subiect sau de nume predicativ infinitivul exprimă o *generalizare*, întru totul comparabilă cu generalizarea mijlocită de articolul zero antepus corespunzătoarelor substantive abstracte unice (*to know* — *knowledge*).

De asemenea, este interesant de notat că numărul verbelor ce pot însoți infinitivul subiect este limitat (*to be* — a fi, *to represent* — a reprezenta, *to amount to* — a echivala cu, *to mean*, *to signify* — a însemna, și alte câteva). Ecuația infinitiv = substantiv nu este decât parțial reversibilă:

To know is . . . = Knowledge is . . .

dar

Knowledge attracted him ≠ * *To know attracted him.*

Infinitivul subiect și nume predicativ îndeplinește, prin urmare, o funcție *substantivală*, dublată numai într-un plan formal-teoretic de funcția verbală prin prezența particulei *to* (cf., de exemplu, situația infinitivelor din limba germană, neînsoțite de vreo particulă de tipul *to* și transformabile în substantive abstracte unice prin simpla adăugare a articolului hotărât *das*: *gehen* — a merge, *das Gehen* — mersul, *lernen* — a învăța, *das Lernen* — învățatul, învățătura, *träumen* — a visa, *das Träumen* — visarea). Bineînțeles, ca în oricare altă funcție sintactică, infinitivul își păstrează „caracterul” sau „natura” verbală.

b) **Infinitivul ca parte a unui subiect sau nume predicativ.** În aceste situații, valoarea verbală a infinitivului este evidentă:

To read magazines at night was a habit with him.

¹ Cf și traducerea: „Ființă — neființă — ce s-alegi?” (Dan Duțescu, în Shakespeare, *Hamlet*, ELU, 1964).

(*magazines* este complement direct, *at night* — complement circumstanțial de timp).

De data aceasta, funcția substantivală a infinitivului este estompată și, la prima vedere, inexistentă; dar ea poate fi identificată prin transformarea:

The reading of magazines at night was a habit with him.

Generalizarea nu tocmai clară din *to read + magazines at night* devine categoric comparabilă cu cea a substantivului verbal + complinire din *the reading + of magazines at night* atunci când verbul este ridicat la condiția gnomică:

To read magazines at night IS a bad habit.

The reading of magazines at night IS a bad habit.

c) Infinitivul ca parte a unui predicat compus modal sau aspectiv nu permite substituirii substantivale, funcția sa fiind exclusiv verbală:

Smith had to work all the afternoon.

He began to work.

d) Infinitivul — complement direct sau parte a complementului direct. Vom considera exemplele:

a) *She hoped to come.*

b) *She preferred to work.*

To come din a) nu are o funcție substantivală — nu poate fi înlocuit printr-un substantiv; în schimb, poate fi lesne transformat într-o structură (indiscutabil) verbală: *She hoped (that) she would come.*

To work din b) nu poate fi transformat într-o structură verbală decât teoretic, prin analogie cu a):* *She preferred that she worked.* Posibilă este și substituția prin substantiv: *She preferred work to sleep* („Prefera munca- somnului” etc.). Totuși, o asemenea substituție ar neglija aspectul semantic sau al sensului gramatical, pentru că

— infinitivul *to work* este „particularizator” sau, în cel mai bun caz, „neutru” (cf. „Ea prefera” ca ea să lucreze”);

— substantivul *work* este determinat de articolul zero generic („Prefera munca (în general)”).

Infinitivul-complement direct are, prin urmare, o funcție verbală; cu atât mai mult atunci când este parte a unui complement direct:

She hoped to come later.

She preferred to work alone.

e) Infinitivul — parte a unei construcții infinitivale îndeplinește funcții exclusiv verbale, după cum se poate demonstra prin substituție, astfel:

I don't want you to talk like that (acuz. cu inf.) = *I don't want that you should talk like that.*

She is said to be a good pianist (nom. cu inf.) = *They say/It is said that she is a good pianist.*

It is necessary for him to reply (inf. cu for și to) = *It is necessary that he should reply.*

f) Infinitivul — atribut are o funcție verbală:

He was the last to return = *He was the last who/that returned.*

There was not a breath to breathe in this crisp pale sunshine (Walter de la Mare, *The Return*) = *There was not a breath which/that breathed...*

g) Infinitivul — complement circumstanțial de scop are o funcție verbală:

I've come earlier to catch the 7.15 train = I've come earlier so that I may catch the 7.15 train.

h) Infinitivul — complement circumstanțial consecutiv are o funcție verbală:

*He loved her too deeply to tell = He loved her too deeply *that he could tell.*

3

Spre deosebire de infinitivul lung (nedefinit), „gerund“-ul nedefinit nu se individualizează formal, întrucât sufixul *-ing* este caracteristic și pentru participiul nedefinit, și pentru substantivul verbal în *-ing* și pentru adjectivul verbal în *-ing*. De aici necesitatea luării în considerare a unor elemente specifice.

Potrivit interpretării curente, „gerund“-ul este o formă verbală în *-ing* care are un „caracter“ sau o „natură“ verbală în sensul că, diacronic, derivă dintr-un verb (dintr-un infinitiv, forma de bază a verbului) și, sincron, într-un context dat, îndeplinește atât o funcție verbală cât și una substantivală, ceea ce rezultă și din felul determinanților și al altor elemente însoțitoare. Funcția verbală reiese din asocierea cu complemente directe (*after visiting them, by following his advice*) sau circumstanțiale (*my coming here, before speaking like that*); cea substantivală, din asocierea cu unii determinanți substantivali (*my coming here*) sau cu prepoziții (*after visiting them*).

O analiză mai aprofundată a „gerund“-ului dezvăluie, totuși, neconcordanțe între definiția de mai sus a acestuia și situațiile existente în uzajul limbii engleze, mult prea numeroase pentru a putea fi trecute sub tăcere.

Iată câteva exemple reprezentative:

1) Art. + *-ing* + subst. în acuz. (compl. direct)

*The drying up a single tear has more
Of honest fame than shedding seas of gore.*

(Byron)

„Gerund“-ul nu poate fi precedat de articol, acesta fiind un determinant al substantivului (inclusiv al substantivului verbal). Pe de altă parte, un substantiv nu poate fi însoțit de un complement direct. Or, *drying up* este însoțit atât de articolul *the* cât și de un complement direct (*a single tear*). Dilema a fost rezolvată de unii autori prin folosirea în asemenea cazuri a termenului *half-gerund*, vag și atotcuprinzător; și cu toate că o asemenea rezolvare este, până la un punct, simplistă, putem să o acceptăm fie și pentru motivul că *half-gerund*-ul ne interesează mai puțin, fiind o formă arhaică, ceea ce, după cum afirmă Eric Partridge, „este un lucru foarte bun ... pentru că /forma/ ducea la ambiguitate“².

² Eric Partridge, *Usage and Abusage*, Londra, 1963, p. 135.

2) Vb + -ing

a) *He stopped talking.**I like painting* („Îmi place să pictez“).b) *He stopped working.**I like working.*c) *Your umbrella needs mending.*

Talking și *painting* din a) sînt „gerund”-uri și nu substantive verbale pentru că:

— deși ele pot fi înlocuite prin substantive sinonimice (indiscutabile), determinarea permisibilă a acestora modifică sensul enunțului (*He stopped the talk* — Curmă discuția/conversația; *I like the painting* — Îmi place pictura/ tabloul; eventual și *He stopped the talking* — Opri/Curmă gălăgia);

— deși ele pot fi înlocuite formal prin substantive sinonimice (indiscutabile), determinate de articolul zero, articol care, s-ar putea presupune, le precedă și pe ele (astfel, *I like literature* — Îmi place literatura, alături de *I like painting* — Îmi place pictura), un asemenea paralelism este contraindicat deoarece în exemplul a) cuvîntul *painting* a fost folosit nu cu valoarea de „pictura (în general)”, ci cu aceea de „(faptul de) a picta”, „să pictez”; în consecință, exemplul

I like literature („Îmi place literatura (în general)“)

este corelat cu

I like painting („Îmi place pictura (în general)“)

și nu cu

I like painting („Îmi place să pictez“);

— *talking* și celelalte forme în -ing din a) și b) pot fi înlocuite prin infinitive lungi fără schimbare de sens (*He stopped to talk*, *I like to paint* etc.).

Working, în ambele exemple din b) este un „gerund” și nu un substantiv verbal pentru că:

— deși *working* din primul exemplu poate fi înlocuit prin substantivul (indiscutabil) *work* determinat de articolul zero, ceea ce ar sugera identitatea cu determinarea lui *working*, ecuația nu este perfectă: articolul zero antepus lui *work* se înlocuiește cu ușurință prin *his* — adjectiv posesiv (*He stopped his work*), poate în același sens în care anumite substantive au o dublă determinare perfect sinonimică (de exemplu: *Have you had (your) breakfast?* sau: *to catch (a) cold*, sau: *Take care!* și *Have a care!*), pe cîtă vreme *his* este imposibil înaintea lui *working* (*He stopped his * working*), afară de cazul — rar și el — cînd ar fi complinit într-un anumit fel (de exemplu:

He stopped his working at the project);

— deși *working* din cel de al doilea exemplu poate fi înlocuit prin substantivul (indiscutabil) *work*, determinarea zero generică a acestuia schimbă sensul enunțului (cf. exemplele din a)):

I like working („Îmi place să muncesc“)

I like work („Îmi place munca (în general)“);

— în ambele exemple, *working* poate fi înlocuit fără schimbare de sens prin infinitivele lungi corespunzătoare (*He stopped to work* și *I like to work*).

Mending din exemplul c) este, de asemenea, un „gerund” pentru că deși întrebarea pe care o solicită/*needs*/este nominală (*needs what?*), răspunsul este verbal (*needs to be mended* — pasiv deghizat).

3) Vb (+ acuz.) + prep. + -ing

I prevented him from coming. (Cf. *I prevented his coming*)

Coming din acest exemplu este precedat de o prepoziție (*from*), indiciu al funcției sale substantivale; totuși, el este lipsit de o complinire exprimată formal care să arate că îndeplinește și o funcție verbală. Cu toate acestea, *coming* este un „gerund” și nu un substantiv verbal pentru că:

— nu poate fi înlocuit prin substantive (indiscutabile, inclusiv verbale altele decât cele terminate în *-ing*);

— are o funcție verbală, numai că aceasta este *implicită*, în concordanță și cu semantica formei respective („L-am împiedicat să vină, de a veni, am împiedicat *venirea* lui”, cf. *I prevented his coming*) și anume: între *him* și *coming* există un raport predicativ (implicit), comparabil cu raportul dintre un acuzativ și un infinitiv în cadrul construcției „acuzativ cu infinitiv” sau „complement complex” (de exemplu: *I saw him come* = *I saw that he came*). Pe de altă parte, numai întâmplarea face ca verbul *to prevent* cu sensul de „a împiedica” să fie în mod obligatoriu urmat de prepoziția *from* și forma *-ing*; altminteri structura *from coming* ar fi putut fi lesne transformată sintetic în **I prevented him to come*, potrivit tiparelor.

** I stopped him to come*

I asked him to come

I ordered him to come

I hated him to come

sau analitic în

** I prevented that he should come.*

4) Adj. sau part. trec. + prep. + -ing

a) *He was fond of painting.*

He was hard of hearing.

b) *I am used to travelling.*

Ca și *painting* din 2 a), *painting* din 4 a) poate fi substantiv verbal cu sensul de „pictura, arta picturii” și „gerund” cu sensul de „să picteze”. Pe de altă parte, *hearing* este substantiv verbal pentru că:

— este comparabil cu substantive (indiscutabile), ca *sight* — vază, din seria substantivelor ce denumesc simțurile, alături de *taste* — gust, *touch* — pipăit, *smell* — miros;

— împreună cu *of*, nu se poate transforma în *to hear* fără schimbare de sens (*He is hard to hear* — „Este greu să-l auzi” = *It is hard to hear him*).

Travelling din b) este substantiv verbal atunci când se poate înlocui prin *travel(s)*, având același determinant generic (articolul zero), și „gerund” atunci

cînd *of travelling* se poate înlocui (teoretic) prin **to travel* sau întreaga propoziție — dar cu schimbare de sens — prin *I am ready to travel* (Sînt gata să călătoresc“).

5) Subst. + prep. + -ing.

- a) *George's skill in swimming*
His interest in carving
- b) *His addiction to smoking*
She had no objection to her son's coming
- c) *He had no intention of stealing*
The opportunity of singing
- d) *In the process of thinking*
The Decay of Lying (O. Wilde)

În a), *swimming* este substantiv verbal pentru că:

— poate fi înlocuit cu ușurință prin substantive (indiscutabile) ca *archery, music, architecture*;

— nu poate fi înlocuit prin infinitive sau forme verbale și propoziții.

Cît despre *carving*, acesta este fie substantiv verbal („gravură în lemn (în general)“), fie „gerund“ („să graveze în lemn“ etc.), cu justificările pentru *painting* din 2 a).

Smoking din b) este substantiv verbal (cu justificările din a)); se poate înlocui prin *drink, vice, study*. *Coming*, însă, este „gerund“ pentru că *to her son's coming* se poate transforma într-o propoziție în care *her son's* devine subiectul *her son*, iar *coming*, predicatul *should come*: *She had no objection that her son should come*.

Stealing și *singing* din c) sînt „gerund“-uri pentru că, împreună cu *of*, se pot înlocui prin infinitive lungi:

He had no intention to steal; the opportunity to sing.

S-ar părea că prepoziția *of* implică dificultăți speciale în analiză, datorită faptului că poate intra atît în alcătuirea complementului prepozițional — *no intention of stealing* — *no intention of doing what?* — (deși potrivit analizei curente *of stealing* este considerat atribut, întrebarea fiind „*what kind of intention? which intention?*“), cît și în aceea a atributului, ca în exemplele din d).

În primul exemplu din d), *of thinking* este atribut (*in the process of thinking* — *what process?*), fără a fi neapărat un genitiv. Or, cu puține excepții (de tipul *a world to conquer*), atributul nu poate fi exprimat exclusiv prin verb, respectiv prin infinitiv (nu se poate spune „*in the process *to think*“). Totodată, *thinking* poate fi înlocuit prin substantive (indiscutabile), ca *meditation* sau *thought*.

Imposibilitatea transformărilor verbale apare și mai limpede atunci cînd *of* + -ing formează un atribut genitival exprimînd ideea de posesiune sau apartenență, ca în exemplul al doilea din d) — *The Decay of Lying* (*whose decay? the decay of what?*), unde *lying* este substantiv verbal, neputînd suferi transformări verbale ci exclusiv nominale (una din posibilități ar fi chiar folo-

sirea unui substantiv individual la plural — *The Decay of Lies*, cf. rom. „Decăderea minciunii“).

*

Dintre concluziile ce se pot desprinde pe marginea ilustrărilor de mai sus — cu toate că ele nu epuizează problema — socotim că se impun următoarele:

a) Criteriile ce delimitează „gerund“-ul nedefinit de alte forme nepersonale ale verbului precum și de substantivele verbale sînt multiple și complexe; cele din gramaticile normative sînt insuficiente.

b) Definirea „gerund“-ului nedefinit ca formă în *-ing* cu funcții verbale și substantive rămîne pe deplin valabilă, dar ea trebuie completată cu ideea că aceste funcții sînt fie explicite, fie *implicite* (deductibile prin transformări).

c) Una dintre opozițiile esențiale dintre „gerund“ și substantivul verbal este folosirea în context a primului numai cu sensuri gramaticale „particularizatoare“, concrete, și, eventual, „neutre“ din punct de vedere nominal iar, pe de altă parte, folosirea substantivului (în context) cu sens gramatical fie „particularizator“, fie generic (substantivele verbale țin de grupa de substantive „nume de abstracțiuni și substantive abstracte unice“).

d) Determinantul substantival prin excelență al „gerund“-ului nedefinit este adjectivul posesiv, lesne transformabil în subiect (*my* — *I*, *his* — *he*).

e) O definiție mai cuprinzătoare a „gerund“-ului nedefinit ar fi:

„Gerund“-ul este o formă verbală nepersonală în *-ing* care îndeplinește într-un același context funcții verbale și substantive explicite sau implicite.

4

În vederea confruntării infinitivului lung cu „gerund“-ul nedefinit vom aminti funcțiile sintactice ale acestuia din urmă:

a) Parte a unui subiect sau a unui nume predicativ, ca în:

Reading magazines at night was a habit with him.

Reading magazines at night is a bad habit.

De notat că „gerund“-ul *singur* (fără compliniri) nu poate fi subiect sau nume predicativ pentru că:

— forma în *-ing* astfel folosită nu are funcție verbală;

— are funcție substantivală și este substantiv (verbal) prin determinare (articolul zero îi conferă generalizarea nominală etc.) și prin ocuparea poziției I într-o propoziție enunțiativă (locul subiectului); o dovadă suplimentară o constituie posibilitatea înlocuirii sau comparării, în asemenea situații, cu substantive (indiscutabile):

Reading is a good habit.

Study is a good habit.

Procrastination is the thief of time.

b) Parte a unui predicat verbal compus aspectiv:

He stopped talking. (v. 3,2 a)

c) Complement direct sau parte a unui complement direct:

I like painting. (v. 3,2 a)

d) Parte a unui complement prepozițional:

I prevented him from coming. (v. 3,3)

e) Parte a unei construcții gerundiale:

Would you mind my opening the window a little? = *Would you mind if I open...?*
He won't approve of your coming later = *He won't approve (neobișnuit!) of the fact that you will come later.*

f) Parte a unui atribut:

The opportunity of singing. (v. 3,5 c)

g) Parte a unui complement circumstanțial de timp:

On reaching the top of the hill he looked back = *When he reached...*

h) Parte a unui complement circumstanțial de mod:

They spent the day in sight-seeing.

Sight-seeing este precedat de o prepoziție (*in*), prin urmare îndeplinește o funcție substantivală. Funcția verbală reiese din imposibilitatea de a fi înlocuit printr-un substantiv pertinent (deși structura este posibilă, de exemplu: *They spent the day in meditation*). Pe de altă parte, caracterul ei este implicit, în concordanță cu sensul gramatical („Și-au petrecut ziua vizitând locuri remarcabile”), și anume: combinația *in* + *sight-seeing* poate fi înlocuită printr-un participiu nedefinit — cu singura deosebire că acesta nu mai reprezintă un complement circumstanțial de mod, ci un complement circumstanțial „al împrejurărilor însoțitoare”: *They spent the day sight-seeing* — „Și-au petrecut ziua vizitând locuri remarcabile”.

i) Parte a unui complement circumstanțial al împrejurărilor însoțitoare:

He stood there without budging = *He stood there and he did not budge*, sau: *He stood there. He did not budge.*

j) Parte a unui complement circumstanțial de scop:

The burthen was meant for singing = *The burthen was meant to be sung.*

k) Parte a unui complement circumstanțial condițional:

Why have you come without being invited? = *Why have you come if you have not been invited?* (dar și: ... *although you...*)

l) Parte a unui complement circumstanțial cauzal:

I didn't speak to him for fear of making myself ridiculous = *I didn't speak to him for I was afraid I'd make myself ridiculous.*

m) Parte a unui complement circumstanțial concesiv:

In spite of being tired (= *Although he was tired*), *he went on working.*

5

Principala concluzie care se impune în urma celor discutate mai sus este că între infinitivul lung și „gerund”-ul nedefinit există o sinonimie de tip *relativ*, cu unele momente de convergență absolută; după cum se poate vedea și din următorul tabel sinoptic al funcțiilor lor sintactice:

Funcție sintactică	Infinitiv	Gerund
1. Subiect	+	—
Parte din subiect	+	+
2. Nume predicativ	+	—
Parte de nume predicativ	+	+
3. Parte a predicatului modal	+	+
4. Parte a predicatului aspectiv	+	+
5. Complement direct	+	+
Parte a complementului direct	+	+
6. Parte a complementului indirect	—	+
7. Parte a complementului prepozițional	—	+
8. Parte a compl. circ. de mod	—	+
9. Parte a compl. circ. de timp	—	+
10. Parte a compl. circ. al împrej. însoțitoare	—	+
11. Parte a compl. circ. condițional	—	+
12. Parte a compl. circ. cauzal	—	+
13. Compl. circ. consecutiv	+	—
Parte a compl. circ. consecutiv	+	—
14. Compl. circ. de scop	+	—
Parte a compl. circ. de scop	+	+
15. Parte a compl. circ. concesiv	—	+

Notă. Prezintă mai puțin interes, am eliminat cu bună știință confruntarea construcțiilor infinitivale și gerundiale.

Prin urmare, infinitivul lung și „gerund”-ul nedefinit se întâlnesc, sub raportul funcțiilor sintactice, ca parte a subiectului, numelui predicativ, predicatului modal și aspectiv și complementului direct, precum și atunci când sînt complemente directe. Dar și în cadrul acestor funcții există restricții ce țin de uzajul limbii, întrucît numai anumite cuvinte-părți de vorbire pot fi folosite atît cu infinitivul lung cît și cu „gerund”-ul nedefinit, cum ar fi:

to be afraid (to do something — of doing something), to begin, to cease, to continue, can și cannot afford, to fear, to forget, to hate, to intend, to like, to dislike, to prefer, to propose, to recollect, to remember, to start, to stop, opportunity, necessity etc.

La acestea trebuie să adăugăm următoarele:

a) Excepțînd funcția de complement direct, „gerund”-ul este întotdeauna o parte dintr-o parte a propoziției, pe cîtă vreme infinitivul poate fi (singur) o parte a acesteia (atribut, complement circumstanțial de scop, consecutiv).

b) Infinitivul lung are *fie* o funcție verbală, *fie* una substantivală; „gerund”-ul nedefinit, cu excepția cazurilor când este complement direct, îndeplinește *concomitent* o funcție verbală și una substantivală.

c) Infinitivul lung poate exprima atât generalizarea „maximă” (de exemplu:

To see is to believe)

cît și generalizarea „restrînsă” (de exemplu:

His favourite pastime was to read magazines),

în timp ce „gerund”-ul nedefinit poate exprima numai generalizarea „restrînsă” (de exemplu:

His favourite pastime was reading magazines).

Lei 11

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mtlc.ro>
The University of Bucharest. 2018

Contemporary Literature Press

Bucharest University

The Online Literature Publishing House
of the University of Bucharest

A Manual for the Advanced Study of *Finnegans Wake* in One Hundred and Thirty Volumes

Totalling 31,802 pages

by C. George Sandulescu and Lidia Vianu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

You can download our books for free,
including the full text of *Finnegans Wake*
line-numbered, at

<http://editura.mttlc.ro/>,

<http://sandulescu.perso.monaco.mc/>

Holograph list
of the
40 languages
used by James
Joyce
in writing
*Finnegans
Wake*

Director
Lidia Vianu

Executive Advisor
C. George Sandulescu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest. 2018